

РӘСҮЛЛӘРНЕҢ ЭШЛӘРЕ

1¹⁻² Мин сина, Тәүфил, беренче китабымда Гайсәнен хезмәт итә башлаган көннәреннән алып, Үзе сайлап алган рәсүлләргә* Изге Рух аркылы боерыклар биреп күккә алынган көненә кадәр, барлык эшлэгән эшләре һәм өйрәткәннәре турында язган идем. ³Газап чиккәннән соң, күп санлы хак дәлилләр белән Ул Үзенә тере икәнән исбат итте, кырык көн буена рәсүлләргә күрәндә һәм Аллаһы Патшалыгы хакында сөйләде.

Гайсә күккә аша

⁴Рәсүлләр белән ашап утырганда, Гайсә аларга шундый боерык бирде:

– Иерусалимнан китмәгез, Ата вәгъдә иткән бүләкне көтегез. Мин сезгә ул турыда сөйләгән идем. ⁵Яхъя суга чумдырды**, ә сез, берничә көн үткәч, Изге Рухка чумдырылырсыз.

⁶Бергә жыелгач, рәсүлләр Гайсәдән:

– Раббыбыз! Син Исраил патшалыгын шушы вакытта яңадан торгызачаксыңмы? – дип сорадылар.

⁷Ул исә аларга:

– Ата Үз хакимлеге белән билгеләгән вакытларны яки мизгелләренә белү сезнең эшегез түгел, – диде. – ⁸Әмма сез үзегезгә Изге Рух ингәннән соң кодрәт алачаксыз һәм Иерусалимда, бөтен Яһүдиядә, Самарядә һәм, хәтта дөньяның читенә кадәр барып житеп, һәркайда Мина шаһит булачаксыз.

⁹Шушы сүзләренә әйткәч, рәсүлләрнең күз алдында Гайсә күккә күтәрелде һәм болыт Аны аларның алдыннан алып китте.

* 1:1-2 *Рәсүл* (грек сүзе «апостолос») – жибәрелгән кеше. Бу сүзнен Инжилдәге мәгънәсе: Аллаһы тарафыннан сайланып алып жибәрелгән илче. Аның Гайсә Мәсихтән бирелгән вәкаләте бар.

** 1:5 *Суга чумдыру* – суга чумып чыгу йоласы – гөнаһлардан тәүбә итүне, үзенне Аллаһы Тәгаләгә багышлауны күрсәтә торган йола.

¹⁰ Гайсәнең күтәрелүен күзәтеп, күккә текәлеп карап торганда, кинәт рәсүлләр янында актан киенгән ике ир заты пәйда булды.

¹¹ – Гәлиләя ирләре! Ник сез күккә текәлеп карап торасыз? Сезнең яныгыздан күккә ашкан бу Гайсә күз алдыгызда ничек күтәрелгән булса, янадан шул ук рәвешле киләчәк, – диделәр алар.

Яһүд урынына рәсүл сайлау

¹² Шуннан соң рәсүлләр Зәйтүн тавы дип аталган бу таудан Иерусалимга кайттылар. Зәйтүн тавы Иерусалимнан бер шимбә көнлек юл* ераклыгында иде. ¹³ Кайтып житкәч, үзләре тукталган өске каттагы бүлмәгә керделәр. Анда Петер, Ягъкуб, Яхъя, Эндри, Филип, Томас, Бартулумаи, Маттай, Һалфай улы Ягъкуб, Шимун көрәшүче** һәм Ягъкуб улы Яһүд бар иде. ¹⁴ Алар һәрвакыт бердәм рәвештә дога кылуда булдылар. Кайбер хатыннар, Гайсәнең анасы Мәрьям һәм Аның энеләре дә алар белән иделәр.

¹⁵ Шулардан берсендә иман итүчеләр арасынан Петер торып басты. Анда йөз егермегә якын кеше бар иде.

¹⁶ – Туганнар, – дип сүз башлады ул. – Гайсәне кулга алган кешеләрне Аның янына алып килгән Яһүд хакында Изге Рух Давыт аркылы әйткән сүзләр бар. Язмадагы ул сүзләр тормышка ашарга тиеш иде. ¹⁷ Яһүд безнең арабызда саналды, ул шулар хезмәттә катнашу өчен сайланган иде, – диде Петер.

¹⁸ Яһүд хәрәм акчага жир сатып алды, шулар жирдә егылып, аның эче ярылды һәм барлык эчке әгъзалары тышка агып чыкты. ¹⁹ Бу хәл бөтен Иерусалим халкына билгеле булды, шулар күрә дә ул жир аларның телендә «Акелдама», ягъни «Канлы жир» дип атала башлады.

²⁰ – Зәбурда*** исә:

«Аның йорты буш булсын,
эчендә яшәүче булмасын»,

һәм:

«Аның хезмәтен башка берәү алсын», –
дип язылган.

* 1:12 *Бер шимбә көнлек юл* – бер чакрым чамасы. Муса кануны буенча шимбә – яһүдләрнең ял итү һәм гыйбадәт кылу көне. Бу көнне бер чакрымнан да ары йөрергә ярамаган.

** 1:13 *Шимун көрәшүче* – Рим хакимлеген көч белән бәрәп төшерүне яклап көрәшүче яһүдләр төркеменең әгъзасы.

*** 1:20 *Зәбур* – Изге Китапның бер язмасы «Зәбур» дип атала (русча – Псалтирь).

21-22 Шуна күрә, Яхъя Гайсәне чумдырган көннән алып Гайсә бездән алынган көнгә кадәр, Раббы Гайсә безнең арабызда булганда һәрвакыт безнең белән бергә булганнарның берсе безгә кушылырга һәм Аның үледән терелгәнлеге хакында безнең белән бергә шаһитлек итәргә тиеш, – диде Петер.

23 Ике кешене: Барсаб дип аталучы Йосыфны (аны тагын Юсты дип тә атыйлар) һәм Маттиасны тәкъдим иттеләр.

24-25 – Раббыбыз! Син бар кешеләрнең йөрәкләрен беләсен. Яһүд үзенә тиеш булган урынга китте. Ул калдырган бу хезмәт урынын һәм рәсүллекне кабул итү өчен Син шушы икәүнең кайсысын сайладың – шуны күрсәт, – дип дога кылдылар.

26 Аннары алар жирәбә салдылар. Жирәбә Маттиаска чыкты һәм ул, калган унбер кебек, рәсүлләр исәбенә кертелде.

Изге Рухның иңүе

2 ¹ Илленче көн бәйрәме* житкәндә иман итүчеләр барысы бергә бер урында иделәр. ² Күктән кинәт көчле жил искән кебек тавыш ишетелде һәм шул тавыш алар булган йортны тутырды. ³ Иман итүчеләр арасында ялкын телләре кебек телләр күренде һәм ул телләр аларның һәрберсенә беррәлп кунды. ⁴ Барысы да Изге Рух белән сугарылдылар һәм Изге Рух биргән сүзләр белән башка телләрдә сөйли башладылар. ⁵ Иерусалимда исә жир йөзәндәгә һәр халыктан килгән диндар яһүдләр яши иде. ⁶ Бу тавышны ишетеп жыелган халык аптырады, чөнки һәркем кайсы да булса иман итүченең үз телендә сөйләвен ишетте. ⁷ Алар хәйран калдылар һәм, шаккатып:

– Бу сөйләүчеләр барысы да гәлиләялеләр түгелме соң? – диделәр. – ⁸ Ничек инде һәрберебез аларның һәркайсыбызның туган телендә сөйләүләрен ишетә? ⁹ Без пәртиялеләр, мадайлылар, эламлылар, Месупотамиядә, Яһудиядә, Кәппәдүкиядә, Понтта, Асия өлкәсендә**, ¹⁰ Фругиядә, Памфулиядә, Мисырда һәм Ливиянең Күринигә якин өләшләрендә яшәүчеләр, ¹¹ Римнан килгән яһүдләр һәм мәжүсилектән яһүд диненә күчкән кешеләр, критлылар һәм гарәбстанлылар, – Аллаһының бөек эшләре хакында аларның безнең телләрдә сөйләүләрен ишетәбез!

* 2:1 *Илленче көн бәйрәме* – Коткарылу бәйрәменнән соң илленче көнне яһүдләр бөртекләрнең унышын жыеп алуны бәйрәм иткәннәр.

** 2:9 *Асия өлкәсе* – Рим империясенә караган Асия өлкәсе бүгенге Төркия жиренен көньяк-көнбатыш өлешендә булган.

¹² Барысы да хәйран калдылар һәм, аптырашып, бер-берсенә:

– Бу нәрсәне аңлата икән? – диештеләр.

¹³ Ә кайберләре:

– Алар шәраб эчеп исергәннәр, – дип көлделәр.

Петернең Илленче көн бәйрәмендә сөйләгән вәгазе

¹⁴ Петер исә, унбер рәсүл белән бергә торып басты һәм кычкырып сөйли башлады:

– Яһүд ирләре һәм Иерусалимда яшәүче барлык кешеләр! Мин сезгә моның нәрсә икәнен аңлатырмын. Минем сүзләремне игътибар белән тыңлагыз, – диде ул халыкка. – ¹⁵ Алар, сез уйлаганча, исерек түгел, чөнки хәзер сәгать иртәнге тугызынчы* гына әле. ¹⁶ Бу турыда Йоил пәйгамбәр аркылы алдан әйтелгән:

¹⁷ «Аллаһы әйтә: „Ахыр көннәрдә

Үз Рухымны коярмын

Бар кешеләргә.

Улларыгыз, кызларыгыз

Мин әйткән сүзләргә

Игълан итәрләр.

Яшьләрегез илаһи күренешләр,

Картларыгыз төшләр күрерләр.

¹⁸ Үз Рухымны коярмын

Ир-ат колларыма да, хатын-кыз колларыма да.

Һәм Мин әйткән сүзләргә

Игълан итәрләр алар да.

¹⁹ Күрсәтермен югарыда – күктә мөгжизалар,

Ә түбәндә – жирдә галәмәтләр.

Кан һәм ут, һәм кие төтен булыр:

²⁰ Кояш сүнәр, ә ай исә канга әйләнер.

Һәм дә килер Раббының көне –

Бөек һәм шөһрәтле көн.

²¹ Һәм ялварып Раббыга мөрәжәгать иткән һәркем котылыр“».

²² Исраил ирләре! Бу сүзләргә тыңлагыз: белгәнегезчә, Аллаһы сезнең арагызда Гайсә аркылы кодрәтле эшләр, мөгжизалар, галәмәтләр кылды һәм шул эшләре белән насаралы Гайсәнең сезнең өчен билгеләнгән Зат икәнен исбат итте. ²³ Аллаһының алдан билгеләнгән максаты һәм алдан белеп торыуы белән сезнең

* 2:15 *Иртәнге тугызынчы* – Аларның вакыт хисабы буенча көндезге өченче сәгатькә туры килә. Вакыт хисабы безнекеннән аермалы буларак, көндезге вакыт иртәнге алтыдан башланып кичке алтыга тикле, төнге вакыт кичке алтыдан иртәнге алтыга тикле дәвам иткән.

карамакка бирелгән шушы Кешене канунсызлар кулы белән хачка кадкалап үтердегез. ²⁴ Әмма Аллаһы, үлем богауларын өзеп, Гайсәне үледән терелтте, чөнки үлем Аны тотып кала алмады. ²⁵ Давыт Аның хакында болай диде:

«Мин Раббыны һәрвакыт
үз алдымда күрдәм.

Ул минем уң ягымда,
икеләнмим шуңа күрә.

²⁶⁻²⁷ Жанымны үлеләр дөнъясында

калдырмасың Син,
Үз Изгеңә черергә
ирек бирмәссең Син.

Шуңа күрә куанды минем күнелем,
шатланды минем телем,

Өмет баглап яшәр хәтта
минем тәнем.

²⁸ Тормыш юлын ачып бирден

Син миңа.

Миңа шатлык индерерсең
Үз каршыңда».

²⁹ – Туганнар! Ыруыбыз башлыгы Давыт хакында кыюлык белән сезгә шуны әйтә алам: ул үлдә һәм күмелде. Билгеле булганча, аның кабере бүгенге көнгә кадәр сакланган. ³⁰ Аллаһы Давытка аның токымыннан булган берәүне аның тәхетенә утыртачагы турында ант иткән. Давыт бу ант турында белеп һәм пәйгамбәр буларак, ³¹ Мәсихнең үледән тереләчәге, Аның үлеләр дөнъясында калдырылмаячагы һәм тәненең черемәячәге хакында алдан белеп әйтте. ³² Аллаһы шушы Гайсәне үледән терелтте, һәм без һәммәбез – моның шаһитләре. ³³ Шулай итеп, Аллаһы Аны Үзенәң уң ягына* күтәргәч, Ул, Атасыннан вәгъдә ителгән Изге Рухны кабул итеп, безнең өскә сез хәзер күреп һәм ишетеп торган бүләкне койды. ³⁴⁻³⁵ Давыт үзе күккә күтәрелмәде, әмма ул:

«Раббы Аллаһы әйтте минем Раббыма:

Мин дошманнарыңны аяк астыңа
баскыч итеп салганчы,

утыр Минем уң ягымда», –

диде. ³⁶ Шулай итеп, бөтен Израил халкы яхшы белсен: Аллаһы сез хачка кадкалаган бу Гайсәне Раббы һәм Мәсих итте, – диде Петер.

³⁷ Тынлаучылар ишеткән бу сүзләр йөрәкләренә барып калды:

* 2:33 *Уң як* – аеруча мөһим, хөрмәтле урын.

– Туганнар, безгә нәрсә эшләргә соң инде? – диделәр алар Петергә һәм башка рәсүлләргә.

³⁸ – Һәркайсыгыз, гөнаһларыгыз кичерелсен өчен, тәүбә итеп, Гайсә Мәсих исемендә чумдырылу йоласын үтегез, һәм сез Аллаһының бүләген – Изге Рухны кабул итәрсез. ³⁹ Аллаһының вәгдәсе Аллаһыбыз Раббы Үзенә чакырган һәркемгә – сезгә, сезнен балаларыгызга һәм еракта яшәүче барлык кешеләргә дә, – дип жавап бирде Петер.

⁴⁰ Ул тагын да күбрәк сүзләр белән аларны кисәтте:

– Бу бозык буыннан котылыгыз, – дип өндәде Петер.

⁴¹ Аның сүзләрен кабул итүчеләр чумдырылдылар, һәм ул көнне иман итүчеләргә өч меңгә якын кеше кушылды.

Иман итүчеләрнең бердәм тормышы

⁴² Иман итүчеләр һәрвакыт рәсүлләрнең өйрәтүләрен кабул итеп, бер-берсе белән аралашып яшәделәр, бергә икмәк сындырдылар һәм бергәләп дога кылдылар. ⁴³ Рәсүлләр аркылы күп мөгжизалар һәм галәмәтләр күрсәтелде, һәм бу һәркемнең күнелендә курку хисе уятты. ⁴⁴ Барлык иман итүчеләр бергә булдылар һәм һәрнәрсә уртак иде. ⁴⁵ Хужалыкларын һәм милекләрен сатып, һәркемнең хәжәтенә карап, үзара бүлештеләр. ⁴⁶⁻⁴⁷ Алар һәр көн даими рәвештә бердәм күнел белән Аллаһы Йортында булдылар, өйләрендә Аллаһыны мактап, шат һәм күндәм күнелдән икмәк сындырып, ризыкны бергәләп ашадылар. Бар халык аларны яратты, Раббы исә коткарылучыларның санын һәр көн саен арттырып торды.

Аяклары гарип кеше йөри башлый

3 ¹ Шулай бер көнне көндөзгә өчләп тирәсендә, дога кылу вакытында, Петер белән Яхья Аллаһы Йортына килделәр.

² Тумыштан ук аяклары гарип булган бер кешене, Аллаһы Йортының Матур дип аталган капкасы янына алып килеп, керүчеләрдән хәер сорау өчен, һәр көн утыртып калдыралар иде.

³ Шул кеше, Петер белән Яхьяның Аллаһы Йортына керүләрен күрөп, алардан хәер сорады. ⁴ Алар аңа игътибар белән карадылар һәм Петер:

– Безгә кара, – диде.

⁵ Теге кеше, нәрсә булса да алырга өметләнөп, аларга текәлеп карады. ⁶ Эмма Петер:

– Минем алтын-көмешләрем юк, ә нәрсәм бар, шуны сина бирәм. Насаралы Гайсә Мәсих вәкаләте белән боерам: тор һәм йөр! – диде ⁷ һәм аны уң кулыннан тартып торгызды.

Шундук гарип кешенең аяклары һәм тез буыннары ныгыды.
⁸ Ул сикереп торды һәм йөри башлады, Аллаһыны мактый-мактый, сикерә-сикерә, алар белән бергә Аллаһы Йортына керде.
⁹ Бар халык бу кешенең йөрүен һәм Аллаһыны мактавын күрде.
¹⁰ Кешеләр аның Матур капка янында хәер сорашып утырган адәм икәннен таныдылар, аның белән булган хәлгә хәйран калып, бик гажәпләнделәр.

Петернең Сөләйман Әйванында сөйләгән вәгазе

¹¹ Әлеге савыккан кеше Петер белән Яхьяны жибәрмичә тотып торган вакытта, бик нык гажәпләнгән халык, Сөләйман Әйваны* дип аталган залга йөгереп кереп, алар янына жыелды.

¹² Петер, моны күреп, халыкка:

– Исраил ирләре! Нигә моңа гажәпләнәсез? – диде. – Ник безгә текәлеп карап торасыз? Әллә без үзбезнең кодрәтебез яки диндарлыгыбыз белән аны савыктырган дип уйлыйсызмы?

¹³ Ибраһимның, Исхакның һәм Ягъкубның Аллаһысы, безнең аталарыбызның Аллаһысы Үзенең Хезмәтчесе Гайсәне шөһрәтлелә итте, ә сез Аны тотып бирдегез һәм, Пилат Аны азат итәргә уйлаганда, Пилат алдында Анардан баш тарттыгыз. ¹⁴ Сөз Изге һәм Хак Заттан ваз кичтегез һәм кеше үтерүчене иреkkә чыгарырга сорадыгыз. ¹⁵ Сөз тормышны Бар итүчене үтердегез, әмма Аллаһы Аны үледән терелтте. Без – моның шаһитләре.

¹⁶ Һәммәгез күргәнчә, Аның исеменә ышану аркылы Аның исеменә күчә сез күреп белгән бу кешене куәтләнелдерде, аны Гайсә аркылы килгән иман савыктырды, – диде Петер. – ¹⁷ Хәер, туганнар, мин беләм: сез моны, башлыкларыгыз кебек үк, белмичә эшләдегез. ¹⁸ Аллаһы Үз Мәсихенең газап чигәчөгә турында барлык пәйгамбәрләр аша алдан әйткән хәбәрән шулай тормышка ашырды.

¹⁹ Ә сез гөнаһларыгыз кичерелсен өчен тәүбә итегез һәм Аллаһыга таба борылыгыз. ²⁰ Шулай эшләсәгез, Раббыдан юанычлы заманнар килер, Ул сезгә алдан билгеләнгән Мәсихне – Гайсәне жибәрер. ²¹ Аллаһы Үзенең изге пәйгамбәрләре аша борынгыдан сөйләгән барлык сүзләр гамәлгә ашканчы Гайсә күктә калырга тиеш.

²² Муса әйткән: «Раббы Аллаһыгыз туганнарыгыз арасыннан сезгә минем кебек Пәйгамбәр күтәрәчәк. Ул сезгә нәрсә генә сөйләсә дә, сез һәммәсен тыңларга тиешсез; ²³ бу Пәйгамбәрнең сүзен тыңламаган һәр кеше Аллаһы халкы арасыннан юк ителәчәк».

* 3:11 *Әйван* – баганалардан торган өсте каплаулы зал.

²⁴ Шамуилдән башлап барлык пәйгамбәрләр бу көннәр хакында алдан хәбәр иттеләр. ²⁵ Сез – пәйгамбәрләрнең варислары. Аллаһы Ибраһимга: «Жир өстендә барлык кабиләләр синең нәселен аша фатиха алачак», – дип әйтеп, аталарыгызга васыять кылды. Сез – шушы васыятьнең мирасын кабул итүчеләр. ²⁶ Аллаһы сезнең һәркайсыгызны яман эшләрегездән кире кайтарырга һәм фатиха бирергә тели. Шунның өчен Ул Үзенә Хезмәтчесен күтәрдә һәм Аны иң элек сезгә жибәрде.

Петер белән Яхъя Югары киңәшмә алдында

4 ¹⁻² Петер белән Яхъяның халыкны өйрәтүләренә, Гайсәнең үледән терелүен мисал итеп, үлеләрнең тереләчәге турында вәгазь сөйләүләренә ачулары килгән руханилар, саддукейлар* һәм Аллаһы Йортында тәртип саклаучылар башлыгы, рәсүлләр халыкка сөйләп торган вакытта килеп, ³ аларны кулга алдылар. Инде кич булганлыктан, иртәгесе көнгә кадәр аларны сак астына тапшырдылар. ⁴ Рәсүлләр сөйләгән вәгазьне тыңлаучыларның күбесе иман китерде. Иман китерүче ирләрнең саны биш мең чамасы иде.

⁵ Икенче көнне Иерусалимда яһүдләрнең башлыклары, аксакаллар һәм канунчылар жыелды. ⁶ Иң баш рухани Ганнас, Кәяфәс, Яхъя, Искәндәр һәм иң баш руханиның гаиләсеннән булган башкалар да шунда иделәр.

⁷ Петер белән Яхъяны уртага бастырып, алардан:

– Сез бу савыктыруны нинди кодрәт белән яки нинди исем белән эшләдегез? – дип сорадылар.

⁸ Шул вакыт Петер, Изге Рух белән сугарылып, аларга:

– Халык башлыклары, аксакаллар! – диде. – ⁹ Авыру кешегә күрсәтелгән яхшылык турында һәм аның ничек савыктырылуы хакында бүген бездән жавап таләп итәләр икән, ¹⁰ сезнең һәм-мәгезгә һәм бөтен Израил халкына мәгълүм булсын: сезнең каршыгызда басып торган адәм Гайсә Мәсих исеме белән – сез хачка кадаклаткан, Аллаһы тарафыннан үледән терелтелгән насаралы Гайсә Мәсих исеме белән савыктырылды. ¹¹ Изге язмага әйтелгәнчә, Гайсә ул – «сез, төзүчеләр, кире каккан, ләкин иң мөһим булып чыккан нигез ташы».

¹² Башка беркемдә дә котылу юлы юк. Жир йөзүндә кешеләргә бирелгән исемнәр арасында без коткарыла алырдай башка исем юк, – диде Петер.

* ^{4:1} *Саддукейлар* – нигездә руханилардан һәм байлардан торган, яһүд халкының йолаларын тотучы төркем. Алар үледән терелүгә ышанмаганнар.

¹³ Белемнәре дә булмаган бу гап-гади кешеләрнең – Петер белән Яхьяның кыюлыгын күреп, Киңәшмәдә* утыручылар бик гажәпләнделәр. Аларның Гайсә белән бергә йөргән кешеләр икәннен хәзер генә аңладылар. ¹⁴ Савыккан кешенең дә алар белән торуын күргәч, каршы сүз әйтә алмадылар һәм ¹⁵ аларга Киңәшмәдән чыгып торырга әмер бирделәр.

¹⁶ – Бу кешеләр белән нәрсә эшләргә? Алар кылган бу могжизалы галәмәт Иерусалимда яшәүчеләрнең һәммәсенә билгеле, һәм без аның тәгаенлеген инкяр итә алмыйбыз. ¹⁷ Әмма бу хакта халык арасында артык сүз таралмасын өчен, аларны катгый рәвештә кисәтик: бу исем турында беркайчан да кешеләргә сөйләмәсеннәр, – дип үзара кинәшләштеләр.

¹⁸ Аларны чакырып керттеләр һәм Гайсә хакында һичнәрсә сөйләмәскә һәм өйрәтмәскә әмер бирделәр. ¹⁹ Әмма Петер белән Яхья:

– Үзегез уйлап карагыз, Аллаһының сүзен тыңлауга караганда сезнең сүзне күбрәк тыңлау Аллаһы каршында дәрәс булырмы икән? ²⁰ Без күргәннәребез һәм ишеткәннәребез турында сөйләми булдыра алмыйбыз, – дип җавап бирделәр.

²¹ Тегеләр исә, җәза бирерлек сәбәп таба алмыйча, тагын бер тапкыр янап, Петер белән Яхьяны чыгарып жибәрделәр. Чөнки булган хәл өчен һәммәсе Аллаһыны данлый иде. ²² Савыгу могжизасын татыган теге кеше кырык яшьтән узган иде.

Иман итүчеләрнең догасы

²³ Азат ителгәннән соң Петер белән Яхья, иптәшләре янына килеп, баш руханилар һәм аксакаллар әйткән сүзләргә сөйләп бирделәр. ²⁴ Иман итүчеләр исә, моны ишеткәч, бердәм рәвештә көр тавыш белән Аллаһыга дога кылдылар:

– Хөкемдарыбыз! Син – күкне, жирне, диңгезне һәм алардагы барлык нәрсәләргә барлыкка китерүче! ²⁵ Син Үзенң хезмәтчең һәм безнең атабыз Давыт аркылы Изге Рух аша әйттен:

«Ни өчен милләтләр котырына,
Халыклар ният итә юкка гына?

²⁶ Жирдәге патшалар каршы чыктылар,
Башлыклар бергә жыелып,
Раббыга һәм Аның Мәсихенә каршы кузгалдылар».

* 4:13 *Киңәшмә (Югары киңәшмә)* – яһүдләрнең иң югары хөкем шурасы. Бу Киңәшмәдә күбрәк дини мәсьәләләр каралган (грекча – «сунедрион»).

27-28 Чынлап та, Хируд һәм Понти Пилат, мәжүсиләр һәм Израил халкы белән бергә, Син май сөрткән* Изге Хезмәтчен Гайсәгә каршы, Синең кодрәтең һәм ихтыярың белән булачагы алдан билгеләнгән эшләрне гамәлгә кую өчен бу шәһәргә жыелдылар. 29 Хәзер, Раббыбыз, аларның янауларын ишет һәм колларыңа Синең сүзенне зур кыюлык белән сөйләргә көч бир. 30 Кулыңны суз һәм Изге Хезмәтчен Гайсә исеме белән савыктыр, галәмәтләр һәм могжизалар күрсәт.

31 Дога кылганнан соң алар булган урын селкенеп китте һәм барысы да Изге Рух белән сугарылдылар.

Шушы хәлдән соң иман итүчеләр Аллаһы сүзен кыюлык белән сөйли башладылар.

Һәрнәрсә уртак

32 Барлык иман итүчеләр йөрәкләре һәм күңелләре белән бердәй булдылар. Берсе дә үз милкен минеке дип әйтмәде, һәрнәрсә уртак иде. 33 Рәсүлләр исә бөек көч белән Гайсә Раббының янадан терелеп торуына шаһитлек кылдылар, һәм Аллаһы аларның һәммәсенә Үзенең мәрхәмәтен мул итеп биреп торды. 34 Иман итүчеләр арасында беркем дә мохтаж булмады, чөнки жирләре яки йортлары булганнар, аларны сатып, акчасын 35 рәсүлләр карамагына тапшыралар иде. Һәркемгә хажәтенә карап бирелә иде. 36 Мәсәлән, рәсүлләр Барнаб дип йөрткән (ягъни «Юаныч улы»), Кипрда туган Йосыф исемле бер левиленең** 37 үз жире бар иде. Ул, жирен сатып, акчасын рәсүлләргә китереп бирде.

Һанани белән Сапфира

С 1 Һанани атлы берәү, үзенең хатыны Сапфира белән бергә, милкен сатып, 2 сатудан чыккан акчаның бер өлешен, хатыны белән сөйләшеп, яшереп калдырды, ә калганын рәсүлләргә китереп бирде. 3 Эмма Петер:

– Һанани! Ни өчен син шайтанга йөрөгән белән идарә итәргә ирек бирдең? Хәтта, акчаның бер өлешен яшереп калдырып, Изге Рухка ялганларга уйлагансың, – диде. – 4 Сатмаган хәлдә ул милек синеке булып калачак иде түгелме соң? Сатканнан соң акчасы синең карамагыңда түгел идеме? Ни өчен син шундый

* 4:27-28 *Май сөрту* – Сүзлектән карагыз.

** 4:36 *Леви* – Ягъкуб улларының берсе. Аллаһы әмере буенча, Леви токымыннан булган кешеләр генә Аллаһы Йортында рухани ярдәмчәсе булып хезмәт иткәннәр. Алар левилеләр дип аталганнар.

ниятне йөрәгенә керттен? Син кешеләргә түгел, ә Аллаһыга ялганладың.

⁵ Шушы сүзләрдән соң Ханани жан биреп идәнгә ауды. Бу хәл турында ишеткән кешеләр куркып калдылар. ⁶ Хананиның үле гәүдәсен егетләр кәфенгә төреп алып чыгып киттеләр һәм күмделәр.

⁷ Өч сәгать чамасы үткәннән соң аның хатыны да килде. Ул булган хәлне белми иде әле. ⁸ Петер исә аңардан:

– Әйт әле миңа, жирегезне шушы бәягә саттыгызмы? – дип сорады.

Хатын аңа:

– Әйе, шушы бәягә, – дип жавап бирде.

⁹ Әмма Петер:

– Димәк сез Раббының Рухын сынап карарга сүз беркеттегез? Менә иренне күмгән кешеләр ишектән кереп киләләр. Алар сине дә алып чыгачаклар, – диде.

¹⁰ Хатын шундук жан биреп идәнгә егылды. Егетләр, кергәч, аның үлгән булуын күрделәр һәм, алып чыгып, ире янына күмеп куйдылар.

¹¹ Иман итүчеләрне һәм бу хәбәрне ишетүчеләрнең барысын көчле курку биләп алды.

Галәмәтләр һәм мөгҗизалар

¹² Рәсүлләр кулы белән халык арасында күп галәмәтләр һәм мөгҗизалар кылынды. Иман итүчеләр бердәм рәвештә Сөләйман әйванында очрашып тордылар. ¹³ Халык аларны хөрмәт итте, ләкин беркем, үзе килеп, иман итүчеләргә кушылырга базмады. ¹⁴ Шулай да бик күп ир-атлар һәм хатын-кызлар Раббыга иман китерделәр һәм аларның саны арта барды. ¹⁵ Петер үтеп барганда, һич булмаса аның күлөгәсе генә булса да төшсен иде, дигән теләк белән, авыруларны урамнарда чыгарып, ятакларга һәм түшәкләргә салдылар. ¹⁶ Иерусалимга якин-тирәдәгә шәһәрләрдән бик күп халык килә иде. Алар алып килгән сырхаулар һәм шакшы рухлардан газап чигүчеләрнең барысы да савыкты.

Кулга алынган рәсүлләрне фәрештә иректә чыгара

¹⁷ Иң баш рухани һәм аның барлык тарафдарлары, ягъни сад-дукейлар төркемендәгеләр, көнләшеп, ¹⁸ рәсүлләрне кулга алдылар һәм халык зинданына ябып куйдылар. ¹⁹ Әмма төнлә белән Раббының бер фәрештәсе зиндан ишекләрен ачты:

²⁰ – Барыгыз, бу яңа тормыш турында барысын да Аллаһы Йортында халыкка сөйләгез, – дип, аларны чыгарып жибәрде.

²¹ Рәсүлләр, тынлаучанлык күрсәтеп, иртә таңнан Аллаһы Йортына килделәр һәм өйрәтә башладылар.

Ә иң баш рухани һәм аның ярдәмчеләре, Израил халкының аксакалларын чакырып, Югары киңәшмә жыйдылар. Рәсүлләрне алып килү өчен, тәртип саклаучыларны зинданга жибәрделәр, ²² әмма хезмәтчеләр, зинданда аларны тапмыйча, кире кайттылар.

²³ – Без килгәндә зиндан ышанычлы бикләнгән, ишекләр янында сакчылар басып тора иде. Әмма, ишекләрне ачып эчкә кергәч, беркемне дә тапмадык, – диделәр алар.

²⁴ Аллаһы Йортында тәртип саклаучылар башлыгы һәм баш руханилар, моны ишеткәч:

– Тагын нәрсә булыр икән инде? – дип аптырашта калдылар.

²⁵ Шулар арада берәү килеп:

– Әнә, карагыз, сез зинданга утырткан кешеләр Аллаһы Йортында халыкны өйрәтә, – дип әйтте.

Рәсүлләр Югары киңәшмә алдында

²⁶ Шуннан соң тәртип саклаучылар белән аларның башлыклары, шунда барып, халык таш ата башлар дип курыкканга күрә, көч кулланмыйча гына, рәсүлләрне алып килделәр. ²⁷ Килеп житкәч, аларны Киңәшмә алдына бастырдылар һәм иң баш рухани:

²⁸ – Без сезгә бу исем турында өйрәтмәскә дип, катгый рәвештә әйткән идек түгелме? Ә сез үзегезнең тәгълиматыгызны бөтен Иерусалимга тараттыгыз һәм ул Кешенең түгелгән канында безне гаепләргә теләп ашкынасыз, – диде.

²⁹ Петер һәм башка рәсүлләр исә:

– Без кешеләргә караганда күбрәк Аллаһыга итагатьле булырга тиешбез. ³⁰ Аталарыбызның Аллаһысы сез агачка кадаклатып үтергән Гайсәне үледән терелтте. ³¹ Израилгә тәүбә итү һәм гөнаһлары кичерелү мөмкинлеген бирү өчен, Аллаһы Аны Хаким һәм Коткаручы итеп Үзенә уң ягына күтәрде. ³² Без – бу эшләрнең шаһитләре. Һәм шулай ук Аллаһы Үзенә итагать итүчеләргә биргән Изге Рух та бу эшләргә шаһит, – дип җавап бирделәр.

³³ Моңы ишеткәч, Киңәшмә әгъзалары бик ярсидылар һәм рәсүлләрне үтерергә теләделәр. ³⁴ Шулар вакыт бөтен халык тарафыннан мөхтәрәм канунчы, Гәмәлиил атлы бер фарисей* торып

* 5:34 *Фарисей* – борынгы яһүдләр арасындагы дини төркем әгъзасы. Фарисейләр Муса канунын һәм кешеләр тарафыннан гасырлар буена канунга өстәлеп килгән кагыйдәләргә төгәл үтәүне алга сөрәп яшәгәннәр.

басты һәм рәсүлләрне аз гына вакытка чыгарып торырга әмер бирде. ³⁵ Рәсүлләр чыгып киткәч:

– Исраил ирләре! – дип сүз башлады Гәмәлиил. – Бу кешеләр белән нәрсә эшләчәгегезне яхшырак итеп уйлагыз. ³⁶ Моннан элегрәк үзен бик бөек итеп күрсәтергә тырышучы Тәүдәс дигән кеше пәйда булды, ана дүрт йөзгә якын кеше иярде. Әмма ул үтерелү белән, ана иярүчеләр төркеме юкка чыкты. ³⁷ Шуннан соң сан алу көннәрендә гәлиләяле Яһүд пәйда булды һәм күпмедер халыкны фетнәгә котыртты. Әмма ул һәлак булганнан соң ана ияргән халык та таралды. ³⁸ Шуна күрә хәзер сезгә әйтәм: бу кешеләргә тимәгез! Аларны жибәрегез! Чөнки бу ниәт һәм бу эш кешеләрдән булса, ул юкка чыгачак. ³⁹ Ә инде Аллаһыдан булса, сез аны юкка чыгара алмаячаксыз. Аллаһыга каршы көрәшүчеләр була күрмәгез, – диде ул.

⁴⁰ Аксакаллар аның сүзенә колак салдылар. Рәсүлләрне чакырып керттеләр һәм кыйнаганнан соң, Гайсә исеме хакында өйрәтмәскә боерып, аларны иректә жибәрделәр. ⁴¹ Рәсүлләр исә, Гайсә исеме өчен кимсетелүгә лаек булганнарына шатланып, Кинәшмәдән чыгып киттеләр. ⁴² Һәр көн Аллаһы Йортында һәм өйләрдә Яхшы хәбәрне – Гайсәнең Мәсих икәнлеге хакында сөйләүләрен һәм өйрәтүләрен дәвам иттеләр.

Ярдәмчеләр сайлау

Б ¹ Шәкертләрнең саны арта барган шул көннәрдә, грек яһүдләре, көндәлек ризыкны бүлгән вакытта үзләренең тол хатыннарын исәпкә алмыйлар дип, жирле яһүдләрдән ризасызлык белдерделәр. ² Шуна күрә уника рәсүл, барлык шәкертләрне жыеп:

– Без, ризык бүлү белән шөгыйльләненеп, Аллаһы сүзенә игътибарны киметергә тиеш түгелбез, – диделәр. ³ – Шулай булгач, туганнар, үз арагыздан Рух һәм зирәклек белән тулы булган жиде кешене сайлап алыгыз. Без аларны шушы эшкә куярбыз. ⁴ Ә безнең төп эшебез дога кылу һәм сүз белән хезмәт итү булыр.

⁵ Бу тәкъдим барсына да ошады. Иман һәм Изге Рух белән тулы булган Эстефәнне, шулай ук Филипне, Прохырны, Никәнүрне, Тимунны, Парменне һәм яһүд диненә мөһүселектән кабул ителгән антиухеяле Никүләйне сайладылар. ⁶ Аларны рәсүлләр алдына бастырдылар. Рәсүлләр аларның башларына кулларын куеп дога кылдылар.

⁷ Шулай итеп, Аллаһы сүзе киң таралды, Иерусалимда шәкертләр саны күпкә артты, руханиларның да бик күбесе итагатылек белән иман итте.

Эстефәннең кулга алынуы

⁸Ә мәрхәмәт һәм кодрәт белән тулы булган Эстефән исә халык арасында бөөк могжизалар һәм галәмәтләр кылды. ⁹Шулай бервакыт «Азат ителгәннәр гыйбадәтханәсе» дип аталган гыйбадәтханәнең Күринидән һәм Искәндәриядән, шулай ук Киликия һәм Асия өлкәләреннән булган кайбер әгъзалары Эстефән белән бәхәскә керделәр, ¹⁰әмма аның сүзләрендәге зирәкләккә һәм Рухка каршы тора алмадылар. ¹¹Шуннан соң алар кайберәүләргә:

– Без аның Мусага һәм Аллаһыга каршы көфер сөйләгәннен ишеттек, – дип коткы салдылар.

¹²Халыкны, аксакалларны һәм канунчыларны Эстефәнгә каршы котыртып, һөжүм итеп аны тоттылар һәм Югары киңәшмәгә алып киттеләр. ¹³Алар Киңәшмәдә ялган шаһитләргә сүз бирделәр. Ә тегеләре исә:

– Бу кеше шушы изге урынга һәм канунга каршы көфер сөйләүдән туктамый, – диделәр. – ¹⁴Без аның: «Насаралы Гайсә бу урынны жимерәчәк һәм Муса безгә биргән йолаларны үзгәртәчәк», – дигәннен ишеттек.

¹⁵Киңәшмәдә утыручы барлык кешеләр Эстефәнгә карадылар. Аның йөзе фәрештәнеке кебек иде.

Эстефән Югары киңәшмә алдында

7 ¹Иң баш рухани Эстефәннән:

– Бу гаепләүләр дәрәсмә? – дип сорады.

²– Туганнар һәм аксакаллар! – дип сүзен башлады Эстефән. – Тынлагыз. Атабыз Ибраһим Харан шәһәрәнә күчеп килгәнче, Месупотамиядә аңа шөһрәтле Аллаһы күренгән ³һәм: «Үзең яши торган жирне һәм туганнарыңны калдыр һәм Мин күрсәтәчәк жиргә кит», – дигән. ⁴Шуннан соң Ибраһим, халдайлыларның биләмәләреннән чыгып, Харанга күчеп килгән. Атасы вафат булганнан соң Аллаһы аны хәзер сез яши торган менә шушы якларга күчәргән. ⁵Монда аның үзенә аз гына да биләмә бирмәгән, ләкин аңа һәм аның киләчәк буыннарына бу жирне бирергә вәгъдә иткән. Ул вакытта әле Ибраһимның баласы да булмаган. ⁶Аллаһы аңа: «Синен киләчәк буыннарың чит жирдә килмешәк булачаклар, дүрт йөз ел буена коллыкта изелеп яшәячәкләр. ⁷Әмма Мин аларны коллыкта тотачак халыкны хөкем итәчәкмен. Шуннан соң алар ул илдән чыгачаклар һәм шушы жирдә Миңа хезмәт итәчәкләр», – дигән.

⁸Аллаһы Ибраһим атабыз белән килешү төзегән һәм, шул килешүнең билгесе итеп, сөннәткә утырту йоласын биргән.

Шулай итеп, Исхак туганнан соң сизгезенче көнне атасы Ибраһим аны сөннәткә утырткан. Шулай ук итеп Исхак Ягъкубны, ә Ягъкуб булачак уника ыруг башлыгын сөннәтләгән. ⁹ Ыруг башлыклары, көнләшеп, Йосыфны Мисырга сатып жибәргәннәр. Әмма Аллаһы аның белән булган, ¹⁰ аны барлык хәсрәтләрдән коткарган. Йосыфны зирәк акыллы итеп, Аллаһы ана Мисыр патшасы булган фиргавеннең яхшы мөнәсәбәтөн яуларга мөмкинлек биргән. Фиргавен исә аны Мисырга һәм үзенә сараена идарәче итеп билгеләгән.

¹¹ Бөтен Мисыр һәм Кәнгән жиренә зур миһнәт – ачлык килгән, һәм безнең аталарыбыз ризык таба алмаганнар. ¹² Ягъкуб, Мисырда ашлык барлыгын ишеткәч, ул илгә безнең аталарыбызны беренче тапкыр жибәргән. ¹³ Ә алар икенче тапкыр килгәч, Йосыф ир-туганнарына үзенә кем икәнлеген ачкан, һәм фиргавен Йосыфның нәселе турында шул вакытта белгән. ¹⁴ Йосыф, хәбәр жибәреп, үзенә атасы Ягъкубны һәм бөтен гаиләсен, житмеш биш жанны, үзе янына чакырып китергән. ¹⁵ Ягъкуб Мисырга күчеп килгән һәм үзе дә, безнең аталарыбыз да үлгәнче шунда яшәгәннәр. ¹⁶ Үлгәч, аларны Шәхәм шәһәренә алып килеп, анда яшәүче Хамур улларынан көмеш түләп Ибраһим сатып алган кабергә күмгәннәр.

¹⁷ Ибраһимга Аллаһы биргән вәгъдәнең гамәлгә ашу вакыты яқынлашкан саен Мисырда безнең халык саны арта барган. ¹⁸ Йосыфны белмәгән башка бер патша хакимлек итә башлаган. ¹⁹ Ул патша безнең нәселгә карата бик мәкерле булган, халкыбызны юк итәргә теләгән: бер генә яңа туган нарасый да исән калмасын өчен, аталарыбызны балаларын ташларга мәжбүр иткән.

²⁰ Шул вакытта Муса туган. Ул бик күркәм бала булган, аны өч ай буге үз атасы өендә тәрбияли алганнар. ²¹ Ә чыгарып ташланганнан соң Мусаны фиргавен кызы тапкан һәм үз улыдай күрәп тәрбияләгән. ²² Муса мисырлыларның барлык гыйлемнәрен өйрәнгән, сүздә дә, эштә дә куәтле булган.

²³ Кырык яшь тулгач, аның күңелендә үз туганнары – ираиллеләр янына барып килү теләге туган. ²⁴ Алар янында булган чакта бер мисырлының ираиллене рәнжетүен күргән һәм, мисырлыны үтереп, кыйналган кеше өчен үч алган. ²⁵ «Аллаһы минем аркылы аларга котылу бирәчәген туганнарым аңларлар», – дип уйлаган Муса. Ләкин алар аңламаганнар. ²⁶ Икенче көнне, ике ираилленең сугышканын күрәп, ул алар янына килгән. Аларны татулаштырырга теләп: «Сез туганнар бит, нигә бер-берегезне кыйныйсыз?» – дигән. ²⁷ Әмма үзенә иптәшен рәнжетүче, Мусаны этеп жибәреп: «Сине безнең өстән

башлык һәм хөкем кылучы итеп кем билгеләде? ²⁸ Кичә мисырлыны үтергән кебек, әллә мине дә үтерергә телисеңме?» – дигән. ²⁹ Муса, бу сүзләрне ишеткәннән соң, качып киткән һәм Мидьян жирендә килмешәк булып яши башлаган. Анда анын ике улы туган.

³⁰ Кырык ел үткәч, Синай тавы чүлендә янып торучы күгән куагының ялкынында аңа бер фәрештә күренгән. ³¹ Муса, моны күреп, бик гажәпләнгән. Ә инде карарга дип якынарак килгәч, Раббының: ³² «Мин – синең аталарың табынган Аллаһы. Мин – Ибраһим, Исхак һәм Ягъкуб Аллаһысы», – дигән авазын ишеткән. Муса, куркуыннан калтыранып, күтәрелеп карарга да батырчылык итә алмаган. ³³ Раббы аңа: «Аяк киеменне сал, чөнки син басып торган жир – изге урын. ³⁴ Мин халкымның Мисырда жәберләнүен күрдем. Әйе, Мин моны күрдем, халкымның сыкрануын ишеттем һәм аны азат итү өчен индем. Юлга чык, Мин сине Мисырга жибәрәм», – дигән.

³⁵ «Сине безгә башлык һәм хөкем кылучы итеп кем билгеләде?» – дип исраиллеләр кире каккан шул Мусаны, Аллаһы күгән куагында күренгән фәрештә аркылы, башлык һәм азат итүче итеп жибәргән. ³⁶ Мисыр жирләрендә, Кызыл диңгездә һәм кырык ел буена чүлләрдә могжизалар, галәмәтләр күрсәтеп, аларны Мисырдан ул алып чыккан. ³⁷ Исраил халкына: «Аллаһы сезгә туганнарыгыз арасыннан минем кебек Пәйгамбәр күтәрәчәк», – дип әйтүче дә шул Муса. ³⁸ Синай тавында фәрештә әйткән сүзләрне чүлдә жыелган халыкка нәкъ менә ул житкәргән. Безгә тапшыру өчен тере сүзләрне кабул итеп ул алган.

³⁹ Безнең аталарыбыз, Муса әйткәнне тыңламыйча, кабат Мисырга китәргә теләгәннәр. ⁴⁰ Һарунга: «Юлыбызда безне алып барачак илаһлар яса. Чөнки безне Мисырдан алып чыккан Муса белән нәрсә булганын да белмибез», – дигәннәр. ⁴¹ Шул көннәрдә, бозау кыяфәтле пот ясап, шул потка корбан китергәннәр һәм үз куллары белән ясаган әйбергә карап күнел ачканнар. ⁴² Аллаһы исә алардан читкә борылган һәм аларны күктәге йолдызларга хезмәт итәргә калдырган. Пәйгамбәрләрнең язмаларында исә болай дип язылган:

«Әй, Исраил халкы! Кырык ел буге чүлдә
Хайваннар суеп Миңа корбан китердегезме?

- ⁴³ Молых илаһның чатырын,
Райфан илаһыгыз йолдызын –
Табыну өчен үзегез
Ясаган шул потларны –
Сез күтәреп йөрдегез.

Шуна күрә Мин сезне
 Бабылдан да арырак
 Сөргенгә жибәрәчәкмен».

⁴⁴ Ата-бабаларыбызның чүлдә шаһитлек чатыры* булган. Ул чатыр, Аллаһы Мусага боерганча, ана күрсәтелгән үрнәктә ясалган булган. ⁴⁵ Безнең ата-бабаларыбыз ул чатырны үзләренә аталарыннан кабул итеп алганнар. Алар, Ешуа житәкчелегендә, халыкларын Аллаһы куып чыгарган жирне яулап алганнар һәм чатырны шунда куйганнар. Чатыр Давыт патша көннәренә кадәр шул жирдә калган. ⁴⁶ Давыт Аллаһыга бик ошаган. Ул Ягъкубның Аллаһысына яшәү өчен урын табып бирергә рөхсәт сораган. ⁴⁷ Ә йортны Аллаһыга Сөләйман салган. ⁴⁸ Әмма Аллаһы Тәгалә кул белән ясалган корылмаларда яшәми. Пәйгамбәр әйткәнчә:

⁴⁹ «Күк – Минем тәхетем,
 Ә жир – Минем аяк астым, – ди Раббы. –
 Нинди йорт сала аласыз сез Миңа?
 Нинди Минем яши торган урыным?»

⁵⁰ Һәммәсен дә боларның
 Булдырмадымы әллә Минем шушы кулларым?»

⁵¹ Үжәт халык! Йөрәкләрегез белән дә, колакларыгыз белән дә сөннәтсез адәмнәр! Сез, аталарыгыз кебек үк, Изге Рухка һәрвакыт каршы киләсез. ⁵² Сезнең ата-бабаларыгыз эзәрлекләмәгән берәр пәйгамбәр калдымы икән? Алар Хак Затның килчәгән алдан хәбәр итүчеләрне үтергәннәр, ә хәзер сез Аның Үзенә хыянәт иттегез һәм Аны үтердегез. ⁵³ Сез фәрештәләр аркылы Аллаһыдан бирелгән канунны кабул итеп алдыгыз, ләкин аны үтәмәдегез.

Эстефәннең үтерелүе

⁵⁴ Шушы сүзләргә ишеткәч, Кинәшмәдә утыручылар ачуларыннан тешләрен шыкырдаттылар. ⁵⁵ Изге Рух белән тулы булган Эстефән исә, күккә карап, Аллаһының шөһрәтен һәм Аллаһының уң ягында торган Гайсәне күрдә.

⁵⁶ – Мин ачылган күкләргә һәм Аллаһының уң ягында басып торучы Адәм Улын** күрәм, – диде ул.

⁵⁷ Ә тегеләр, колакларын томалап, акыра-акыра, барысы бергә Эстефәнгә ташландылар. ⁵⁸ Шөһәрдән алып чыгып, ана

* 7:44 *Шаһитлек чатыры* – ираиллеләр Аллаһы Йортын төзегәнче шушы чатырда Аллаһыга табынганнар. (Тәүрат, «Чыгыш» китабы, 25:8, 22.)

** 7:56 *Адәм Улы* – Эстефән монда шушы исем белән Гайсә Мәсихне атый. (Сүзлекне карагыз.)

ташлар ата башладылар. Шаһитләр исә үзләренә киёмнәрен Шаул исемле бер яшь егет янына куеп тордылар. ⁵⁹ Алар ташлар аткан вакытта Эстефән, дога кылып:

– Раббым Гайсә, минем рухымны кабул ит, – дип, ⁶⁰ тезләренә егылып, көчле тавыш белән: – Раббым! Бу эшне аларга гөнаһ дип санама, – диде һәм жан бирде.

8 ¹ Шаул исә бу үтерүне хуплады.

Бердәмлекнең таралуы

Шул көннәрдә Иерусалимдагы мәсихчеләрне нык эзәрлекли башладылар һәм рәсүлләрдән башкалар барысы да Яһүдиянең һәм Самареянең төрле урыннарына таралдылар.

² Аллаһыга бирелгән кешеләр Эстефәнне күмеп куйдылар һәм аның өчен бик нык кайгырып еладылар. ³ Ә Шаул мәсихчеләр бердәмлеген газаплы башлады. Өйдән-өйгә йөрде, ир-атларны һәм хатын-кызларны сөйрәп алып чыгып, зинданга япты.

Филип Самареядә

⁴ Таралышкан мәсихчеләр, кайда гына булсалар да, вәгазь сөйләп йөрделәр. ⁵ Филип, Самарея шәһәренә барып, шәһәр халкына Мәсих турында сөйләде. ⁶ Филип кылган галәмәтләр турында ишеткәнгә һәм ул галәмәтләрне үз күзләре белән күргәнгә күрә, күп халык ул сөйләгән сүзләренә бергәләп дикъкәть белән тыңлады. ⁷ Күп кешеләрдән шакшы рухлар көчле тавыш белән акырып чыктылар. Параличланган һәм аксак булган күп кешеләр савыкты. ⁸ Шәһәр халкы бу эшләргә бик куанды.

⁹ Ул шәһәрдә, күпмедер вакыт сихерчелек итеп, Самарея халкын хәйран калдырган, үзен бөек дип санып торган Шимун исемле бер кеше бар иде. ¹⁰ Кечесе дә, олысы да – барчасы ана дикъкәть итә иде. «Бу кеше – бөек дип аталган илаһи кодрәт», – дип әйтәләр иде аның хакында. ¹¹ Ул аларны шактый вакыт үзенә сихерләре белән шаккатырып торганлыктан, кешеләр аны тыңлыйлар иде. ¹² Әмма Аллаһы Патшалыгы һәм Гайсә исеме хакында Филип сөйләгән Яхшы хәбәргә ышангач, ирләр дә, хатыннар да суга чумдырылу йоласын үттеләр. ¹³ Шимун үзе дә иман китерде һәм суга чумдырылды. Ул Филип яныннан бер адымга да китмәде. Аның зур галәмәтләр һәм кодрәтле эшләр кылуын күреп, чиксез хәйран калды.

¹⁴ Иерусалимда булган рәсүлләр, самареяләрнең Аллаһы сүзен кабул итүләрен ишетеп, Петер белән Яхъяны алар янына жиберделәр. ¹⁵ Петер белән Яхъя, Самареягә килгәч, андагылар Изге Рухны кабул итсеннәр өчен дога кылдылар. ¹⁶ Чөнки алар инде

Раббы Гайсә исеменә суга чумдырылган, ләкин берсенә дә әле Изге Рух иңмәгән була. ¹⁷ Шуннан соң Петер белән Яхъя самаряеләрнең башларына кулларын куйдылар һәм тегеләр Изге Рухны кабул иттеләр. ¹⁸ Шимун исә, Рухның рәсүлләр кулларын куйганнан соң бирелгән күрәп, аларга акча тәкъдим итте.

¹⁹ – Мин кулымны башына куйган һәр кеше Изге Рухны ала алсын өчен миңа да шундый вәкаләт бирегезче, – диде ул.

²⁰ Әмма Петер аңа:

– Әгәр Аллаһы бүлгән акчага сатып алырга мөмкин дип уйлайсың икән, акчаларың белән бергә һәлак булырсың, – диде. – ²¹ Син бу эштә катнаша алмыйсың, чөнки Аллаһы каршында сиңең күңелң чиста түгел. ²² Шуңа күрә, үзенң бу явызлыгыңнан тәүбә ит һәм Раббыга дога кыл. Бәлки йөрәгендәге уң кичерелер. ²³ Чөнки сиңең ачы көнчелек белән тулганлыгыңны һәм гөнаһ богауларыңда икәнлегенне күрәм.

²⁴ – Сөз әйткәннәрнең берсе дә минем белән була күрмәсен өчен Раббыга дога кылыгың, – дип җавап бирде Шимун.

²⁵ Петер белән Яхъя, Раббы сүзен аңлатып вәгазә иткәннән соң, кире Иерусалимга киттеләр. Юл уңаеннан Самаряянең күп кенә авылларында Яхшы хәбәрне игълан иттеләр.

Филип һәм хәбәш кешесе

²⁶ Раббының бер фәрештәсе Филипкә:

– Тор да көньякка таба, Иерусалимнан Газага илтә торган юлга бар, – диде.

Ул юл чүл аша уза иде.

²⁷ Филип шул юлга чыкты һәм Аллаһыга табыну өчен Иерусалимга килгән хәбәш кешесенең иленә кайтып баруын күрде. Ул кеше сарай хезмәтчесе*, Хәбәшстан патшасы кәндәки** хатынның бөтен хәзинәсен саклаучы югары дәрәжәле түрә иде.

²⁸ Хәбәш үзенең арбасында Ишагыя пәйгамбәр китабын укып утыра иде. ²⁹ Рух Филипкә:

– Арбага якынарак кил, – диде.

³⁰ Филип арба янына йөгәрдә һәм хәбәшнең Ишагыя пәйгамбәр язган китапны укуын ишетте.

– Укыганыңны аңлайсыңмы? – дип сорады ул аннан.

³¹ – Берәр кеше төшендермәсә, ничек аңлай алыым? – диде ул һәм Филипкә үзе янына утырырга тәкъдим итте.

* 8:27 *Сарай хезмәтчесе* – бу сүзнең төп нөсхә грек телендә беренче мәгънәсе евнух, печелгән кеше. Ул вакытларда сарай хезмәтчеләре булып күпчелек печелгән кешеләр хезмәт иткәннәр.

** 8:27 *Кәндәки* – Хәбәшстандагы хатын-кыз патшаларның титулы.

³² Хәбәш Изге язманың шушы урынын укый иде:

«Ул, сарык кебек, суярга китерелде.

Йонын кыркучы алдында

Тавышсыз торган бәрән кебек,

Авызын да ачмады.

³³ Ул кимсетелде,

Гадел хөкемнән мәхрүм булды.

Аның нәселе турында кем әйтә алып?

Аның тормышы жирдән алынды бит».

³⁴ Түрә исә Филиптән:

– Зинһар өчен, әйтче миңа. Монда пәйгамбәр кем хакында сөйли? Үзе хакындамы, әллә башка берәү турындамы? – дип сорады.

³⁵ Филип ана Гайсә хакындагы Яхшы хәбәрне шул урыннан башлап сөйләп бирде. ³⁶ Шулай бара торгач, алар су янына килеп життеләр.

– Менә бит, монда су бар, чумдырылырга миңа нәрсә комачулмый? – диде хәбәш.

[³⁷ – Чын күнеленнән иман итсән, мөмкин, – диде Филип.

– Гайсә Мәсихнең Аллаһы Улы икәнлегенә иман китерәм, – диде хәбәш.]*

³⁸ Ул арбаны туктатырга кушты, алар Филип белән суга керделәр һәм Филип аны суга чумдырып алды. ³⁹ Алар судан чыккач, хәбәшкә Изге Рух инде. Филипне Раббының бер фәрештәсе алып китте һәм түрә аны бүтән күрмәде. Хәбәш, шатланып, юлын дәвам итте. ⁴⁰ Ә Филип Азут шәһәрндә пәйда булды. Ул, Кайсариягә килеп житкәнче, шәһәрләрдә Яхшы хәбәрне вәгазыләп йөрде.

Шаулның Аллаһыга таба борылуы

9 ¹ Шаул исә һаман да, Раббының шәкертләрен үтерергә теләп, аларга яный иде. Ул иң баш руханидан ² Гайсә юлыннан баручы ир-атларны да, хатын-кызларны да кулга алу һәм Иерусалимга алып килү вәкаләтен бирә торган хат сорап алды. Хат Дәмәшекъ гыйбадәтханәләре өчен иде.

³ Юлда барганда, инде Дәмәшекъкә якынлашып килгән вақытта, кинәт Шаулның тирә ягы күктән төшкән яктылыктан балкып китте. ⁴ Ул жиргә егылды һәм:

– Шаул, Шаул! Нигә син Мине эзәрлеклисез? – дигән тавыш ишетте.

⁵ – Син кем, Әфәнде? – дип сорады Шаул.

* 8:37 Иң элекке кулъязмаларда бу аять юк.

– Мин – син эзәрлекли торган Гайсә, – дип жавап бирде тавыш. ⁶– Тор да шәһәргә бар. Нәрсә эшләргә кирәклегә хакында анда сина әйтелер.

⁷Шаул белән бергә булган кешеләр тавыш-тынсыз басып торалар иде. Чөнки алар әлеге тавышны ишеттеләр, әмма ничкемне күрмәделәр.

⁸Шаул жирдән торды, күзләрен ачты, ләкин беркемне дә күрә алмады. Шуна күрә Дәмәшеккә аны житәкләп алып килделәр. ⁹Өч көн бие аның күзләре күрмәде, һәм ул ашамады да, эчмәде дә.

¹⁰Дәмәшеккәтә һанани исемле бер шәкерт бар иде. Илаһи күренештә Раббы аңа:

– һанани! – дип эндәште.

– Әйе, Раббым, – диде ул.

¹¹– Туры урам дип аталган урамга бар. Яһүд яши торган йортка кереп Шаул исемле тарслыны сора. Ул хәзер дога кыла. ¹²Ул илаһи күренештә һанани исемле берәүнең үзе янына килүен һәм, күзләре янә күрә башласын өчен, һананиның аның өстенә кулларын куюын күрде, – диде аңа Раббы.

¹³– Раббым! Мин күп кешеләрдән ул адәмнең Иерусалимда Синең изгеләренә күрсәткән күпме явызлыклары турында ишеттем. ¹⁴Сина табынучыларның барысын монда да кулга алырга аның баш руханилардан вәкаләте бар, – диде һанани.

¹⁵Әмма Раббы аңа:

– Кузгал, чөнки Мин аны чит халыкларга һәм патшаларга, шулай ук Израил халкына, Минем турыда шаһитлек бирү өчен, Үземнең корал итеп сайладым. ¹⁶Үземнең исемем хакына аның күпме газап чигәргә тиешлеген Мин аңа күрсәтермен, – диде.

¹⁷Һәм һанани, шул йортка килеп, Шаул өстенә кулларын куйды.

– Шаул туган! Күзләрең күрә башласын өчен һәм сине Изге Рух белән сугарырга дип Раббы – сина юлда күренгән Гайсә – мине синен янына жибәрде, – диде һанани.

¹⁸Шундук, күзләрен каплап торган тәңкәләр коелып төшкәндәй, Шаул тагын күрә башлады. Ул урыныннан торды һәм суга чумдырылу йоласын үтте. ¹⁹Ашап алганнан соң, аңа янә көч керде.

Шаул берничә көн шәкертләр белән бергә Дәмәшеккәтә булды. ²⁰Ул шундук: «Гайсә – Аллаһы Улы», – дип, гыйбадәтханәләрдә вәгазь сөйләп йөри башлады.

²¹Аның сөйләгәннен ишеткән бар кеше, хәйран калып:

– Иерусалимда шул Кешегә табынучыларны юкка чыгарырга тырышкан кеше түгелме соң бу? Монда да ул аларны, кулга

алып, баш руханиларга тапшыру өчен килмәдеме икән? – диделәр.

²² Ә Шаул кодрәтләнгәннән кодрәтләнде. Гайсәненң Мәсих икәнлеген исбат итеп йөрөп, Дәмәшекьтә яшәүче яһүдләрне аптырашка төшерде.

²³ Шактый күп вакыт үткәч, яһүдләр аны үтерергә сүз куештылар. ²⁴ Алар аны үтерү өчен көне-төне шәһәр капкаларын күзәтеп тордылар. Әмма Шаул аларның бу ниятен белеп алды. ²⁵ Шәкертләр аны төнлә белән, кәрзингә утыртып, шәһәр дивары аркылы төшерделәр.

Шаул Иерусалимда

²⁶ Иерусалимга килгәч, Шаул шәкертләр белән бергә булырга тырышты, әмма барысы да аннан курыктылар, аның Гайсә шәкерте булуына ышанмадылар. ²⁷ Барнаб исә Шаулны рәсүлләр янына алып килде һәм аның юлда Раббыны күрүен, Раббының аңа нәрсәләр әйтүен, аның Дәмәшекьтә Гайсә исеме хакында кыюлык белән вәгазь әйткәннән аларга сөйләп бирде.

²⁸ Шаул шәкертләр белән калды һәм Иерусалимда Раббы исеме хакында кыю рәвештә вәгазьләп йөрде. ²⁹ Шулай ук ул грек яһүдләре белән күп тапкырлар очрашып сөйләште, бәхәсләште. Ә алар аны үтерергә тырыштылар. ³⁰ Имандашлар, бу хакта белеп алгач, аны Кайсариягә озаттылар, ә аннан Тарска жибәрделәр.

³¹ Бөтен Яһүдиядә, Гәлиләядә һәм Самарядә иман итүчеләр бердәмлеге өчен тыныч заманнар килде. Бердәмлек ныгыды, Раббыга карата тирән хөрмәт белән йөрде. Изге Рухның дәртләндерүе астында иман итүчеләрнең саны арта барды.

Петер Лүддә һәм Яфу шәһәрләрендә

³² Петер исә, бик күп жирләрдә булганнан соң, Аллаһының Лүддәдә яшәүче изге кешеләре янына килде. ³³ Анда ул, сигез ел буга авырып ятучы, паралич суккан Айнеас исемле бер кешене күрде.

³⁴ – Айнеас! Сине Гайсә Мәсих савыктыра. Ятагыңнан тор, – диде аңа Петер.

Ул кеше шундук торды. ³⁵ Лүддәдә һәм Шарунда яшәүче бар халык, савыккан кешене күрөп, Раббыга иман китерделәр.

³⁶ Яфу шәһәрләндә Табита (грек телендә «Доркәс»*) исемле иман итүче бер хатын бар иде. Ул һәрвакыт яхшы эшләр кыла,

* 9:36 *Доркәс* – Арамей телендә «Табита», грек телендә «Доркәс» дигән исемнәр «кыр кәжәсе» дигән мәгънәне аңлата.

фәкыйрьләргә ярдәм итә иде. ³⁷ Шул көннәрдә ул хатын авырып вафат булды. Аны юып, югары каттагы бер бүлмәгә урнаштырдылар. ³⁸ Лүддә Яфуга якин булганлыктан, шәкертләр Петернең анда икәнән ишеттеләр һәм, аның үзләре янына тизрәк килүен үтенеп, Петер янына ике кешене жибәрделәр. ³⁹ Петер алар белән бергә Яфуга килде, һәм аны югары каттагы бүлмәгә алып керделәр. Барлык тол хатыннар, Петер янына килеп, елый-елый, Доркәс теккән күлмәкләрне, киёмнәрне күрсәттеләр. ⁴⁰ Бүлмәдән бөтен кешеләрне чыгарып жибөргәч, Петер тезләнеп дога кылды һәм, мәеткә таба борылып:

– Табита, тор! – диде.

Хатын күзләрен ачты һәм, Петерне күргәч, торып утырды. ⁴¹ Петер, кулын биреп, аны торгызды һәм иман итүчеләрне, тол хатыннарны чакырып, Табитаны алар каршына тере килеш бастырып куйды.

⁴² Бу хәл бөтен Яфу халкына билгеле булды, һәм күпләр Раббыга иман китерделәр. ⁴³ Петер Яфуда Шимун исемле күнчә йортында шактый вакыт яшәде.

Петер һәм Көрнили

10 ¹ Кайсариядә Италия полкы дип аталган гаскәрдә йөзбашы булып хезмәт итүче Көрнили исемле бер кеше бар иде. ² Ул үзе һәм аның бөтен гаиләсе диндар, тирән хөрмәт белән Аллаһыдан куркучан иде. Ул халыкка күп хәер-сәдака бирә һәм һәрвакыт Аллаһыга гыйбадәт кыла иде.

³ Бер көнне, көндөзгә өчләр тирәсендә, Аллаһының бер фәрештәсе ап-ачык итеп Көрнилигә күренде. Фәрештә аның янына килеп:

– Көрнили! – дип эндәште.

⁴ Көрнили куркып калды, аңа күзләрен текәп:

– Нәрсә, әфәнде? – диде.

– Синең догаларыңны һәм хәерләреңне Аллаһы корбан итеп хәтерендә калдырды. Ул сине искә алды, – дип жавап бирде аңа фәрештә. ⁵ – Петер исемле Шимунны алып килергә Яфуга кешеләр жибәр. ⁶ Ул хәзер күнчә Шимун янында кунакта, аның йорты дингез буена урнашкан.

⁷ Фәрештә киткәч, Көрнили хезмәтчеләренең икесен һәм үз гаскәриләреннән диндар булган берсен чакырып алды. ⁸ Һәм-мәсен аңлатып, аларны Яфуга жибәрде.

⁹ Икенче көнне жибөрелгән кешеләр шәһәргә якынлашып килгәндә, көндөзгә уникаләр тирәсендә, Петер гыйбадәт кылу өчен яссы түбәле өйнең түбәсенә менде. ¹⁰ Аның карыны ач иде, ул ашарга теләде. Ашарга эзерләнгән арада Петер гадәти

булмаган гыйбадәт кылу халәтенә килде. ¹¹ Ул күкнән ачылуын һәм зур тукымага охшаган бер әйбернең дүрт почмагыннан тотып жиргә төшерелүен күрде. ¹² Аның эчендә жирдә яшәүче һәртөрле дүрт аяклы жәнлекләр, сөйрәлүчеләр һәм киек кошлар бар иде. ¹³ Ул:

– Тор, Петер, суй һәм аша, – дигән тавыш ишетте.

¹⁴ Әмма Петер:

– Юк, Раббым, минем беркайчан да шакшы яки хәрәм нәрсә ашаганым булмады, – диде.

¹⁵ Шулкайт ул янә:

– Аллаһы чиста дип игълан иткәнне шакшы дип исәпләмә, – дигән тавыш ишетте.

¹⁶ Өч тапкыр шулай кабатланды, һәм шунда ук әйбер күккә күтәрелде. ¹⁷ Петер үзе күргән бу илаһи күренешнең нәрсәне аңлатуын уйлап, аптырап торган арада, Көрнили тарафыннан жибәрелгән кешеләр, Шимун өен эзләп табып, капка янына килеп бастылар.

¹⁸ – Петер исемле Шимун мондамы? – дип кычкырдылар.

¹⁹ Күргән илаһи күренеш турында уйланып торганда, Рух Петергә:

– Сине өч кеше эзли. ²⁰ Төш һәм, һич шикләнмичә, алар белән бар. Чөнки аларны Мин жибәрдем, – диде.

²¹ Петер Көрнили жибәргән кешеләр янына төште:

– Сез эзләгән кеше – мин. Нинди эш белән килдегез? – диде ул аларга.

²² – Безне бөтен яһүд халкы алдында мөхтәрәм, тәкъва һәм тирән хөрмәт белән Аллаһыдан куркучы йөзбашы Көрнили жибәрде. Ул изге фәрештәдән син сөйләячәк сүзләрне тыңлау өчен сине үз йортына чакырырга дигән боерык алды, – диделәр алар.

²³ Шуннан соң Петер аларны өенә алып керде һәм кунак итте, ә иртәгесен алар белән китте. Яфудан булган кайбер туганнар да аларга иярделәр. ²⁴ Кайсариягә алар икенче көнне барып життеләр. Көрнили исә, үзенең туганнарын һәм якын дусларын жыеп, аларны көтеп тора иде. ²⁵ Петер йортка кергәндә Көрнили аның каршысына чыкты һәм Петернең аяклары алдына тезләнеп сәждә кылды.

²⁶ – Тор, мин дә кеше бит, – диде Петер һәм аны торгызды.

²⁷ Алар сөйләшә-сөйләшә өйгә керделәр. Петер анда күп халык жыелганлыгын күрде ²⁸ һәм аларга:

– Сез, әлбәттә, беләсез: безнең дини канун буенча яһүдигә башка халык кешеләре белән аралашырга, алар янына кунакка йөрергә рөхсәт ителми. Әмма Аллаһы миңа бер кешене дә

шакшы яки хәрәм дип исәпләмәскә кирәклеген күрсәтте. ²⁹ Шуңа күрә, сез мине чакыру белән, мин һичсүзсез сезнең яңга килдем. Инде әйтегез: мине ни өчен чакырттыгыз? – диде.

³⁰ – Өч көн элек шушы вакытта, сәгать өчтә үз өемдә дога кыла идем, – диде Көрнили. – Кинәт минем алда аксыл ялтыравык кием кигән бер кеше пәйда булды ³¹ һәм миңа: «Көрнили, Аллаһы сиңең доганны ишетте һәм сиңең хәерләреңне хәтергә алды. ³² Яфудан Петер исемле Шимунны алып килергә кешеләр жибәр. Ул хәзер диңгез буенда яшәүче күнче Шимун өендә кунакта», – диде. ³³ Мин шундук сиңа кеше жибәрдем, һәм син килеп яхшы эшләдең. Хәзер без һәммәбез, Раббы сиңа сөйләргә кушкан бар сүзләреңне тыңлау өчен, Аллаһы алдында торабыз.

Петер Көрнили өендә вәгазь сөйли

³⁴ – Аллаһының кешеләрне аермавын мин хәзер чынлап та аңлайым, – дип сүзен башлады Петер. – ³⁵ Һәр халык арасында Аннан куркучылар һәм тәкъвалык кылучылар Ана мәгъкуль. ³⁶ Аллаһы, Гайсә Мәсих аша килүче тынычлык хакындагы Яхшы хәбәрне сөйләп, Израил улларына Үзенә сүзен жибәрде. Гайсә – һәммәбезнең Раббысы. ³⁷ Яхъя, чумдырылу йоласын үтегез, дип игълан иткәннән соң, Гәлиләядән алып бөтен Яһүдиядә булган хәлләрне – ³⁸ Аллаһының насаралы Гайсәне Изге Рух һәм кодрәт белән майлаганын, Аллаһы Гайсә белән булганга күрә, Аның, яхшы эшләр кылып, иблис кулындагыларны савыктырып йөргәннен сез беләсез. ³⁹ Ул яһүдләр илендә һәм Иерусалимда кылган барлык эшләргә без шаһитбез. Аны хачка асып үтерделәр. ⁴⁰ Ә өченче көнне Аллаһы Аны терелтеп торгызды. ⁴¹ Аллаһы, Үз ихтыяры буенча, Гайсәне бөтен халыкка түгел, ә Үзе тарафыннан алдан ук сайланган шаһитләргә күрсәтте. Ул шаһитләр – без, Ул үледән терелеп торганнан соң Аның белән бергә ашаган һәм эчкән кешеләр. ⁴² Гайсә – тереләргә һәм үлеләргә Аллаһы тарафыннан билгеләп куелган хөкем итүче Хаким. Гайсә безгә шушы хакта халыкка вәгазьләргә һәм шаһитлек итәргә боерык бирде. ⁴³ Барлык пәйгамбәрләр, Ана иман итүче һәркем Аның исеме аркылы гөнаһларының кичерелүен алыр дип, Аның хакында сөйләделәр, – диде Петер.

Яһүд булмаганнар Изге Рухны кабул итә

⁴⁴ Петер бу нотыгын сөйләгән вакытта ук тыңлаучыларның барысына да Изге Рух инде. ⁴⁵ Петер белән бергә килгән иман итүче яһүдләр Изге Рухның яһүд булмаганнарда да бирелүенә

бик нык гажәпләнделәр. ⁴⁶ Чөнки алар тегеләрнең таныш булмаган телләрдә сөйләүләрен һәм Аллаһыны олылап мактауларын ишеттеләр. Шул вакыт Петер:

⁴⁷ – Бу кешеләр безнең кебек үк Изге Рухны кабул итеп алдылар. Шуңа күрә аларны суга чумдырылудан кем тыя алыр? – диде.

⁴⁸ Ул аларны Гайсә Мәсих исеменә суга чумдырырга әмер бирде. Аннары алар Петердән үзләре янында берничә көнгә калуын үтенделәр.

Аллаһы тазартканны шакшы дип исәпләмә

11 ¹ Рәсүлләр һәм бөтен Яһүдиянең буеннан-буена яшәгән иман итүче туганнар яһүд булмаган кешеләрнең дә Аллаһы сүзен кабул итүләре хақында ишеттеләр. ²⁻³ Петер Иерусалимга килгәч, яһүдләр:

– Син сөннәтсез кешеләр янына кереп алар белән ашаганың, – дип, аны тиргәделәр.

⁴ Һәм Петер аларга жентекләп сөйләп бирде:

⁵ – Мин Яфу шәһәрндә дога кыла идем һәм, гадәти булмаган гыйбадәт кылу халәтенә килеп, бер илаһи күренеш күрдем: зур тукымага охшаган бер әйбер дүрт почмагынан тотып күктән минем яныма төшерелде. ⁶ Мин аның эченә күз ташладым һәм жирдә яшәүче дүрт аяклы хайваннарны, жәнлекләрне, сөйрәлүчеләрне һәм киек кошларны күрдем. ⁷ Шуннан соң: «Тор, Петер, боларны суй һәм аша», – дигән тавыш ишеттем. ⁸ «Юк, Раббым, беркайчан да минем авызыма шакшы яки хәрәм нәрсәнең кергәне юк», – дидем мин. ⁹ Күктән аваз мина икенче тапкыр: «Аллаһы чиста дип игълан иткәнне шакшы дип исәпләмә», – диде. ¹⁰ Бу өч тапкыр кабатланды һәм бөтенесе тагын күккә тартып алынды.

¹¹ Нәкъ шул вакыт мин булган йорт алдына Кайсариядән минем янга жибәрелгән өч кеше килеп басты. ¹² Рух миңа: «Һич тә шикләнмичә алар белән бар», – диде. Хәзер минем янымда торучы бу алты туган да минем белән бергә барды. Без ул кешенен өенә килеп життек. ¹³ Ул безгә ничек итеп үз өендә фәрештәне күрүе хақында сөйләде. Фәрештә ана: «Петер исемле Шимунны чакыру өчен Яфуга кешеләр жибәр. ¹⁴ Ул сина сөйләячәк сүзләр аша син үзең һәм бөтен йортың котылачак», – дип әйткән.

¹⁵ Мин сөйли башлагач, башта безгә иңгән кебек, аларга да Изге Рух инде. ¹⁶ Шулкавыт мин Раббының: «Яхъя суга чумдырды, ә сез Изге Рухка чумдырылырсыз», – дигән сүзләрен хәтергә төшердем. ¹⁷ Шулай итеп, без Раббы Гайсә Мәсихкә

иман китергәч, безгә биргән бүләкне Аллаһы аларга да биргән икән, Аллаһыга каршы торырга кем мин? – диде Петер.

¹⁸ Моны ишеткәч, иман итүче туганнар тынычландылар һәм Аллаһыны данлап:

– Димәк, тормыш бирә торган тәүбә итү юлын Аллаһы яһүд булмаган халыкларга да ачкан, – диделәр.

*Антиухея шәһәрәндә Гайсә Мәсихкә
иман итүчеләр бердәмлеге*

¹⁹ Эстефән белән булган вакыйгалар аркасында килеп чыккан эзәрлекләүләр нәтижәсендә таралышкан иман итүчеләр, яһүдләргә генә вәгазьләп, Фойникә өлкәсенә, Кипрга һәм Антиухея шәһәрәнә кадәр барып життеләр. ²⁰ Эмма алар арасындагы кайсыбер кипрлылар һәм күринилеләр, Антиухеягә килгәч, яһүд булмаганнарда да Раббы Гайсә хакындагы Яхшы хәбәрне сөйләделәр. ²¹ Раббының көче алар белән булды, һәм бик күпләр, инанып, Раббыга таба борылдылар. ²² Бу хактагы хәбәр Иерусалимдагы иман итүчеләр бердәмлегенә барып житте, һәм Барнабны Антиухеягә жибәрделәр.

²³ Антиухеягә килгәч, ул Аллаһы мәрхәмәтенә жимешләрен күреп шатланды һәм андагы кешеләрне Раббыга чын күнелдән тугры булып калырга өндәде. ²⁴ Барнаб Изге Рух һәм иман белән тулы яхшы кеше иде, һәм иман итүчеләр санына күп халык кушылды.

²⁵ Шуннан соң Барнаб Шаулны эзләргә дип Тарска китте һәм, аны табып, Антиухеягә алып килде. ²⁶ Алар бер ел буе иман итүчеләр бердәмлеге белән очраштылар, күп кешеләрне өйрәттеләр. Ин беренче тапкыр шәкертләрне «мәсихчеләр» дип Антиухея шәһәрәндә атый башладылар.

²⁷ Шул көннәрдә Антиухеягә Иерусалимнан пәйгамбәрләр килде. ²⁸ Аларның берсе, һагәб исемлесе, торып басты һәм бөтен жирдә зур ачык булачагы хакында Рух аркылы алдан күреп әйтте. (Ул ачык Кләүди кайсар* заманында булды.)

²⁹ Шуннан соң шәкертләр, һәрберсенә хәленнән килгәнчә, Яһүдиядә яшәүче туганнарда ярдәм жибәрергә булдылар. ³⁰ Һәм шулай эшләделәр дә: жыелган бүләкләрне Барнаб белән Шаул аша Гайсә Мәсихкә иман итүчеләр бердәмлегенә өлкәннәренә** жибәрделәр.

* 11:28 *Кайсар* – борынгы Рим императорының рәсми исемнәренән берсе.

** 11:30 *Өлкәннәр* – Гайсә Мәсихкә иман итүчеләр бердәмлегендә баш кешеләр.

Петернең кулга алынуы

12 ¹Шул вакытларда Һируд патша*, явызлык эшләү нияте белән, иман итүчеләр бердәмлегендәге кайбер кешеләрне эзәрлекли башлады. ²Яхьяның туганы Ягъкубны кылыч белән чабып үтертте. ³Бу эшнәң яһүдләргә ошавын күреп, Петерне дә кулга алды – ул вакытта Төче күмәч бәйрәме көннәре иде – ⁴аны зинданга утыртты һәм, Коткарылу бәйрәменнән соң халык алдына чыгарырга уйлап, дүртгәр гаскәридән торган дүрт төркемгә аны сакларга әмер бирде. ⁵Петер зинданда сак астында булган вакытта иман итүчеләр бердәмлегендә аның өчен Аллаһыга бик тырышып дога кылдылар.

Петернең азат ителүе

⁶Һируд Петерне халык алдына чыгарырга теләгән көнгә каршы төндә Петер, ике богау белән богауланган хәлдә, ике гаскәри уртасында йоклап ята иде. Ә ишек янында каравылчылар сакта торды. ⁷Кинәт Раббының бер фәрештәсе пәйда булды һәм бүлмә эче яктырып китте. Фәрештә Петерне төртеп уятты.

– Тизрәк тор! – диде ул ана.

Шул вакыт Петернең кулларыннан богаулары шуып төште.

⁸– Биленне бу һәм аягыңа ки, – диде фәрештә.

Ул шулай эшләде.

– Өс киemenне ки дә минем арттан бар, – диде аннары.

⁹Петер, фәрештә кылган бу эшләрнең чынбарлыкта икәнән дә аңламыйча, аның артыннан китте. Ул, илаһи күренеш күрәмдер, дип уйлады. ¹⁰Беренче һәм икенче сакчыны үтеп, шәһәргә чыга торган тимер капка янына килеп життеләр. Капка үзеннән-үзе ачылды, алар урамга чыктылар һәм, бер урамны үткәннән соң, кинәт фәрештә аның берүзен калдырды.

¹¹Шул вакыт Петер аңына килде:

– Хәзер мин чынлап та беләм: Раббы Үзенә фәрештәсен жибергән. Ул мине Һируд кулыннан һәм яһүд халкы минем белән булыр дип көткән һәрнәрсәдән коткарды, – дип уйлады ул.

¹²Барын да аңлагач, Марк исемле Яхьяның анасы Мәрьям йортына килде. Анда жыелган халык дога кыла иде. ¹³Петер ишек шакыды, ишек ачарга дип Роди исемле хезмәтче кыз чыкты. ¹⁴Петернен тавышын таныгач, ул, шатлыгыннан, ишекне ачарга да онытып, йөгереп кереп китте һәм йорттагыларга Петернең ишек янында торыуы турында әйтте.

* 12:1 *Һируд патша* – Яһүдия һәм Самаряянең патшасы Һируд Әгрип беренче, Бөек Һирудның оныгы.

15 – Син үз акылындамы? – диделәр ана.

Әмма кыз үз сүзендә торды. Ә тегеләр:

– Ул анын фәрештәседер, – диделәр.

16 Петер исә һаман шакиды. Ишекне ачтылар һәм аны күреп хәйран калдылар. 17 Ул, кулы белән ишарә ясап, тавышланмаска кушты һәм Раббының аны ничек итеп зинданнан чыгаруы турында аларга сөйләп бирде.

– Бу хакта Ягъкубка да, туганнарга да әйтегез, – диде ул.

Шуннан соң Петер башка урынга китте.

18 Көн тугач, Петер белән нәрсә булды икән дип, гаскәриләр борчыла башладылар. 19 Һируд исә, аны эзләтеп тә таптыра алмагач, сакчылардан сорау алды һәм аларны үтерергә әмер бирде.

Һирудның үлеме

Шуннан соң Һируд Яһүдиядән Кайсариягә китте һәм шунда калды. 20 Ул Тур һәм Сидун шәһәрләрендә яшәүчеләргә бик ачулы иде. Алар исә, узара сүз беркетеп, аның янына килделәр һәм, патшаның сарай идарәчесе Бластыны үз якларына аударып, солых сорадылар, чөнки аларның өлкәсе патша өлкәсенән туена иде. 21 Билгеләнгән көнне Һируд, патша киёмнәренә киенеп, хөкем итү урынына утырды һәм алар алдында чыгыш ясады. 22 Ә халык:

– Бу тавыш – кеше тавышы түгел, бу – илаһ тавышы, – дип кычкырды.

23 Шушы шөһрәтне Аллаһыга бирмәгән өчен Раббының бер фәрештәсе кинәт Һирудны орды. Ул кортлап үлде.

24 Аллаһы сүзе исә киң таралды һәм аны кабул итүчеләрнең саны үсә барды. 25 Ә Барнаб белән Шаул, тапшырылган эшне башкарганнан соң, Марк исемле Яхьяны алып, Иерусалимга кайттылар.

Барнаб белән Шаулга изге хезмәт йөкләнә

13 ¹ Антиухеядәге иман итүчеләр бердәмлегендә Барнаб, Шимун (аны тагын Нигер дип тә атыйлар), күриниле Луки, өлкә идарәчесе Һируд белән бергә тәрбияләнгән Манаин һәм Шаул исемле пәйгамбәрләр, мөгаллимнәр бар иде. ² Алар ураза тоткан вакытта, Раббыга хезмәт иткәндә Изге Рух:

– Минем эшемне башкару өчен сайланган Барнабны һәм Шаулны Мина аерыгыз, – диде.

³ Догалар кылып ураза тотканнан соң пәйгамбәрләр һәм мөгаллимнәр, Барнаб белән Шаулның башларына кулларын куеп, аларны хезмәт итү өчен жиберделәр.

Рәсүлләр Кипрда

⁴ Изге Рух тарафыннан жибәрелгән Барнаб белән Шаул Селәүкия шәһәрәнә килделәр, аннан су юлы белән Кипр утравына киттеләр. ⁵ Утраудагы Саламис шәһәрәнә килгәч, яһүдләрнең гыйбадәтханәләрендә Аллаһы сүзен вәгазыләделәр. Аларга Яхъя да ярдәм итте. ⁶ Бөтен утрауны үтеп Паф шәһәрәнә килделәр. Анда алар сихерче һәм ялган пәйгамбәр булган Барьешуа исемле бер яһүд кешесенә тап булдылар. ⁷ Ул өлкә башлыгы Серги Паул янында иде. Серги Паул – акыллы кеше – Аллаһы сүзен тыңларга теләп, Барнаб белән Шаулны сараена чакырды. ⁸ Ә сихерче Элум (Барьешуаның грекча исеме) өлкә башлыгын иманга китерттермәскә тырышып, аларга каршы торды. ⁹ Изге Рух белән сугарылган Шаул, аны тагын Паул дип тә атыйлар, Элумга туп-туры карап:

¹⁰ – Син һәртөрле ялган һәм мәкерлелек белән тулгансын. Син, иблис улы, һәртөрле дәрәслекнең дошманы! Раббының хакыйкатен ялганга әйләндерүдән туктыйсыңмы син, юкмы? – диде. – ¹¹ Хәзер менә Раббының кулы синең өстендә: син сукуыраячаксың һәм билгеле бер вакытка кадәр кояшны күрмәячәксен.

Кинәт аны томан һәм караңгылык каплап алды, һәм ул, берәрсе житәкләп юл күрсәтмәсә икән дип, әле бер якка, әле икенче якка таба атлады.

¹² Өлкә башлыгы, бу хәлне күреп, Раббы турындагы тәгълиматның кодрәтенә таң калды һәм Раббыга иман китерде.

Паул һәм Барнаб Антиухея шәһәрәндә

¹³ Паул һәм аның белән бергә булганнар, Пафтан китеп, су юлы белән Памфулия өлкәсендәге Перги шәһәрәнә килделәр. Яхъя, алардан аерылып, Иерусалимга кайтты, ¹⁴ ә калганнар Пергидән Писидия өлкәсендәге Антиухеягә килделәр.

Шимбә көнне алар гыйбадәтханәгә кереп утырдылар. ¹⁵ Муса кануныннан һәм пәйгамбәрләр язган китаплардан өзекләр укыганнан соң, гыйбадәтханә башлыклары, кешеләр аша, аларга:

– Туганнар! Халыкка әйтергә теләгән нәсыйхәт сүзегез булса, әйтегез, – диделәр.

¹⁶ Паул, кулы белән ишарә итеп, тынычланырга чакырды:

– Израил ирләре һәм Аллаһыга табынучы башкалар, тыңлагыз! ¹⁷ Израил халкының Аллаһысы безнең ата-бабаларыбызны сайлап алган һәм Мисыр жирендә булган чагында бу халыкны бөөк иткән, Үзенә кодрәтле кулы белән аларны Мисыр жиреннән чыгарган. ¹⁸ Алар чүлдә вакытта, Ул аларга карата

кырык ел чамасы сабыр булган. ¹⁹ Кэнган жирендө жиде халыкны юк иттергәннән соң, шул жирне аларга мирас итеп биргән. ²⁰ Бу вакыйгалар чама белән дүрт йөз илле ел барышында булган. Моннан соң Шамуил пәйгамбәр яшәгән чорга кадәр аларга хакимнәр биргән. ²¹ Аннары алар патша сораганныр, һәм Аллаһы аларга Биньямин нәселеннән булган Кыйш улы Шаулны биргән. Ул кырык ел чамасы идарә иткән. ²² Аны тәхеттән төшөргәннән соң патша итеп Давытны куйган һәм аның хакында: «Мин күнеләмә ошаган бер ирне, Ишай улы Давытны таптым. Ул Мин теләгән һәр эшне башкарачак», – дигән.

²³ Үзенң анты буенча, Аллаһы Давыт нәселеннән Исраилгә Коткаручы Гайсәне бирде. ²⁴ Коткаручы килер алдыннан Яхъя, тәүбә итәргә һәм чумдырылу йоласын үтәргә өндәп, бөтен Исраил халкына вәгазь сөйләде. ²⁵ Үз хезмәтенң ахырында Яхъя: «Сез мине кем дип уйлыйсыз? Мин Ул түгел. Минем артымнан Бер Зат килә, мин Аның аякларындагы башмак бауларын чишәргә дә лаеклы түгелмен», – диде.

²⁶ Туганнар! Ибраһим нәселенң балалары һәм Аллаһыга табынучы башка кешеләр! Коткарылу хакындагы бу хәбәр безгә жибәрелде. ²⁷ Иерусалимда яшәүчеләр һәм аларның башлыклары Мәсихне танымадылар, Аны хөкем итеп, пәйгамбәрләрнең һәр шимбә укыла торган сүзләрен гамәлгә ашырдылар. ²⁸ Аңарда үлемгә лаеклы һичбер гаеп тапмасалар да, Пилаттан, катгый рәвештә, Аның үтертелүен сорадылар. ²⁹ Аның хакында язылганнарның бөтенесен тормышка ашыргач, Аны, агачтан төшереп, кабергә салдылар. ³⁰ Эмма Аллаһы Аны үледән терелтеп торгызды. ³¹ Ул Үзе белән Гәлиләядән Иерусалимга килгән кешеләргә күп көннәр бие күренде, хәзер ул кешеләр халык алдында Аның шаһитләре.

³²⁻³³ Без сезгә Яхшы хәбәр алып килдек: Аллаһы, Гайсәне терелтеп торгызуы белән, аталарыбызга биргән вәгъдәне безнең өчен – аларның балалары өчен гамәлгә ашырды. Бу икенче мәдхиядә язылганча булды:

«Син – Минем Улым,
Бүген Мин Сине тудырдым*».

³⁴ Аның гәүдәсен черетмиçә, Аны үледән терелтеп торгызу турында исә болай дигән:

«Давытка бирелгән изге һәм ышанычлы вәгъдәне
Сезнең өчен тормышка ашырачакмын».

* 13:32-33 Патша итеп сайланып май сөртелгән кешене, Аллаһы, ата кеше үз улын яраткандай, якын күрә. Шундый мөнәсәбәт бу өлештә Гайсәгә карый. («Зәбур» китабы, 2 нче мәдхия.)

³⁵ Һәм башка бер урында:
«Үз Изгеңнең гәүдәсен
Һичкайчан черетмәссен», –

дип язылган.

³⁶ Үз дәверендә Аллаһы ихтыяры буенча хезмәт иткәннән соң Давыт вафат булды һәм үзенә аталары янына күмелде. Аның гәүдәсе чередә. ³⁷ Ә Аллаһы терелтеп торгызган Зат чередә.

³⁸⁻³⁹ Шулай итеп, туганнар, сезгә мәгълүм булсын: Гайсә аркылы сезгә гөнаһларыгызның кичерелүе игълан ителә. Сөз Муса кануны аша аклана алмаган барлык гөнаһлардан иман итүче һәркем Аның аркылы Аллаһы тарафыннан акланыр. ⁴⁰ Сак булыгыз, пәйгамбәрләр әйткән сүzlәр сезгә карата булмасын. Пәйгамбәрләр әйткәннәр:

⁴¹ «Тәкәбберләр, карагыз!
Таң калыгыз һәм юк булыгыз.
Бер эш башкарачакмын Мин
Сөз яшәгән көннәрдә.
Сөз ышанмас идегез,
Әгәр ул эш турында
Сезгә сөйләсәләр дә».

⁴² Паул белән Барнаб гыйбадәтханәдән чыкканда, кайбер кешеләр:

– Киләсе шимбәдә дә бу хакта сөйләгез әле, – диделәр.

⁴³ Жыелыш таралганнан соң күп яһүдләр һәм мәжүсилектән яһүд диненә күчкән, Аллаһыны хөрмәт итә торган диндар кешеләр Паул белән Барнаб артыннан бардылар, һәм рәсүлләр, алар белән әңгәмә корып, аларны Аллаһы мәрхәмәтендә торырга үгетләделәр.

⁴⁴ Икенче шимбәдә бөтен шәһәр диярлек Раббы сүзен тыңларга жыелды. ⁴⁵ Ә яһүдләр, халыкның күплеген күреп, көнләштеләр һәм Паулның сүзләренә каршы яман телләделәр. ⁴⁶ Ә Паул һәм Барнаб исә кыюлык белән:

– Аллаһы сүзе иң элек сезгә игълан ителергә тиеш иде, – диделәр. – Әмма сөз аны кире кагасыз һәм шуның белән үзегезне мөңгелек тормышка лаек түгел итәсез. Шуна күрә без башка халыкларга таба борылабыз. ⁴⁷ Чөнки Раббы безгә:

«Синәң аша котылу
Жирнен читләренә кадәр
Барып житсен дип,
Мин Синә башка халыкларга
Яктылык итеп куйдым», –

дигән әмер бирде.

⁴⁸ Яһүд булмаган кешеләр Паул белән Барнаб әйткән сүзләрне ишетеп куандылар һәм Раббыны сүзе өчен данладылар. Мәңгелек тормыш өчен сайлап алынганнарның барысы да иман китерделәр. ⁴⁹ Раббы сүзе шул тирәдәге бар жирләргә таралды.

⁵⁰ Әмма яһүдләр, атаклы гаиләләрдән булган хатыннары һәм шәһәрдәге житәкче кешеләрне Паул белән Барнабка каршы котыртып, аларны эзәрлекләделәр һәм үз жирләреннән кудырттылар. ⁵¹ Паул белән Барнаб исә, аларга каршы шаһитлек билгесе итеп, аякларындагы тузанны кактылар һәм Икүниун шәһәренә киттеләр.

⁵² Ә шәкертләр куаныч һәм Изге Рух белән тулы булдылар.

Паул белән Барнаб Икүниун шәһәрендә

14 ¹ Икүниунда Паул белән Барнаб, гадәттәгечә, яһүдләр гыйбадәтханәсенә керделәр. Аларның тәэсирле итеп сөйләүләреннән бик күп яһүдләр һәм башка халык кешеләре Раббыга иман китерделәр. ² Ә иман китермәгән яһүдләр яһүд булмаганнарны иман китергән туганнарына каршы котырттылар. ³ Паул белән Барнаб анда шактый озак вакыт булдылар, Раббы турында тәвәккәллек белән вәгазләделәр. Ә Раббы, Үзенә мәрхәмәте хакындагы хәбәрне раслап, аларның кулы белән галәмәтләр һәм мөҗизалар кылды. ⁴ Шәһәрдәге халык икегә бүленде: бер өлешә яһүдләр ягында, икенчеләре рәсүлләр ягында булды. ⁵ Яһүд булмаганнар һәм яһүдләр, үзләрен башлыклары белән берлектә, аларга һөҗүм итеп, ташлар атып үтерергә ниятләделәр. ⁶ Рәсүлләр бу хакта ишеткәч, Лукәүниягә качып киттеләр. Андагы Лустра, Дерби шәһәрләрендә һәм шул тирәдәге жирләрдә ⁷ халыкка Яхшы хәбәрне сөйләүләрен дәвам иттеләр.

Лустра шәһәрендә булган хәлләр

⁸ Лустра шәһәрендә аяклары йөрми торган бер кеше бар иде. Ул кеше, тумыштан ук гарип булып, беркайчан да йөри алмаган. ⁹ Ул да Паул сөйләгән сүзләрен тыңлап утырды. Паул ана туп-туры карады һәм, шифа алачагына гарипнең ышанычы булганын күреп:

¹⁰ – Аякларыңа туры итеп бас, – дип кычкырып әйтте.

Ул шундук сикереп торды һәм йөри башлады. ¹¹ Халык исә, Паулның нәрсә эшләгәнен күреп, лукәүния телендә:

– Безнең аныбызга кеше кыяфәтендә илаһлар инде, – дип кычкыра башладылар.

¹² Барнабны грекларның илаһы Зевс дип, ә Паулны Гермес* дип атадылар, чөнки ул күбрәк сөйли иде. ¹³ Шәһәр читенә урнашкан Зевс гыйбадәтханәсенә каһинә** исә, халык белән бергә, капка алдына үгезләр һәм чәчәк бәйләмнәре алып килеп, корбан китерергә теләде.

¹⁴ Рәсүлләр, бу хакта ишеткәч, өсләрендәге киёмнәрен ertyп төшереп, халык арасына йөгереп керделәр һәм бар тавышларына:

¹⁵ – Сез нәрсә эшлисез? – дип кычкырдылар. – Без дә сезнең кебек үк кешеләр. Сезне бу файдасыз әйберләрдән арындыру, күне, жирне, диңгезне һәм алардагы барлык нәрсәләргә яраткан тере Аллаһыга таба бору өчен без сезгә Яхшы хәбәр турында сөйлибез. ¹⁶ Элегрәк Ул барлык халыкларга үз юллары белән барырга ирек бирде. ¹⁷ Эмма, яхшылыктар кылып, Үзен күрсәтеп торды: вақытында күкләрдән яңгыр яудырып һәм мул уңыш биреп, безне ризык белән тәмин итте һәм йөрәкләребезне куаныч белән тутырып торды. ¹⁸ Шулай дип әйтеп тә, алар көчкә-көчкә генә халыкны үзләренә корбан китермәскә күндерә алдылар.

¹⁹ Антиухядән һәм Икүниун шәһәрәннән килгән кайбер яһүдләр халыкны рәсүлләргә каршы котыртып, Паулны ташлар атып кыйнадылар һәм, үлдә дип уйлап, аны шәһәр читенә чыгарып ташладылар. ²⁰ Аның янына шәкертләр жыелгач, ул торды һәм шәһәргә китте.

Икенче көнне Паул белән Барнаб Дерби шәһәрәнә юл тоттылар. ²¹ Ул шәһәрдә Яхшы хәбәрне вәгазыләп, шактый күпләргә шәкерт иткәннән соң, тагын Лустра, Икүниун һәм Антиухя шәһәрләре аша уздылар. ²² Шәкертләрен күнелләрен дәртләндереп, иманда нык торырга өндәделәр.

– Аллаһы Патшалыгына керү күп миһнәтләр аша булчак, – диделәр.

²³ Һәр бердәмлектә баш кешеләргә билгеләделәр һәм, ураза тотып дога кылганнан соң, аларны үзләре дә иман китергән Раббының кулларына тапшырдылар.

Суриядәге Антиухягә әйләнеп кайту

²⁴ Шуннан соң алар, Писидия аша үтеп, Памфулия өлкәсенә килделәр. ²⁵ Пергидә Аллаһы сүзен вәгазь иткәннән соң Атталейя шәһәрәнә юнәделәр. ²⁶ Атталейядән, корабка утырып, Антиухягә

* 14:12 *Зевс, Гермес* – Греклар мифологиясендә Зевс – иң бөек илаһ, ә Гермес – тел остасы дип саналган.

** 14:13 *Каһин* – мәжүсиләрдә дин башлыгы.

киттеләр. Паул белән Барнаб, үзләре әле генә төгәлләгән эшне башкару өчен, Аллаһының мәрхәмәтенә шушы шәһәрдә тапшырылган иделәр. ²⁷ Алар Антиухеягә кайтып житкәч, бердәмлекне жыеп, үзләре аша Аллаһының нәрсәләр эшләгәнән, Аның яһүд булмаган халыкларга иман ишеген ачканын – барысын да бәйнә-бәйнә сөйләп бирделәр. ²⁸ Паул белән Барнаб шәкертләре янында шактый озак вакытка калдылар.

Сөннәтле булу мәҗбүриме

15 ¹ Яһүдиядән Антиухеягә килгән ниндидер кешеләр иман итүче туганнарны:

– Муса кануны кушканча сөннәткә утыртылмасагыз, котыла алмыйсыз, – дип өйрәтә башладылар.

² Паул һәм Барнаб теге кешеләр белән риза булмадылар һәм алар арасында зур бәхәс туды. Шуңа күрә Паул белән Барнабны һәм тагын берничә кешене бу мәсьәлә буенча Иерусалимга рәсүлләр һәм өлкәннәр янына жиберергә булдылар.

³ Шулай итеп, бердәмлек аларны юлга озатты. Фойникә һәм Самарея өлкәләрен үткәндә, алар, яһүд булмаган халыкларның Аллаһыга таба борылулары турында сөйләп, барлык туганнар арасында зур куаныч уяттылар. ⁴ Иерусалимга килеп житкәч, аларны бердәмлек тә, рәсүлләр дә, өлкәннәр дә ачык йөз белән кабул иттеләр. Паул белән Барнаб аларга үзләре аша Аллаһының нинди эшләр башкаруы турында сөйләп бирделәр. ⁵ Шунан соң фарисейләр арасыннан иман китергән кайберәүләр, урыннарыннан торып:

– Яһүд булмаганнарны сөннәткә утыртырга һәм алардан Муса канунын тотуны таләп итәргә кирәк, – диделәр.

⁶ Бу мәсьәләне тикшерү өчен рәсүлләр һәм өлкәннәр бергә жыелдылар. ⁷ Озак бәхәсләрдән соң Петер, урыныннан торып:

– Туганнар! – дип сүз башлады. – Сез беләсез, минем аша Яхшы хәбәрне ишетеп яһүд булмаган халыклар иман китерсеннәр өчен, Аллаһы мине сезнең арагыздан инде күптән сайлаган иде. ⁸ Кеше күңелен белеп торучы Аллаһы, безгә биргән кебек, яһүд булмаганнарда да Изге Рухны биреп, аларны кабул итүен күрсәтте. ⁹ Алар белән безнең арада бернинди аерма калдырмыйча, йөрәкләрен иман аша сафландырды. ¹⁰ Шулай булгач, безнең аталарыбыз да, без үзез без дә күтәрә алмаган йөкне шәкертләре жилкәсенә салып, сез хәзер ни өчен Аллаһыны сыныйсыз? ¹¹ Ә бит без дә, алар кебек үк, Гайсә Раббының мәрхәмәте аркылы котылганыбызга инанабыз.

¹² Бөтен жыелыш тынып калды. Барнаб белән Паул үзләре аша Аллаһының башка халыклар арасында кылган галәмәтләре

һәм мөгжизалары турында сөйләделәр, халык аларны тыңлады.

¹³ Алар сүзләрен тәмамлагач, Ягъкуб сөйли башлады:

– Туганнар, мине тыңлагыз! ¹⁴ Шимун Аллаһының, яһүд булмаган халыклар турында кайгыртучанлык күрсәтә башлап, алар арасыннан Үзенә Үз халкын алуы хақында сөйләде. ¹⁵ Пәйгамбәрләренң Изге язмада язган сүзләре дә моңа туры килә:

¹⁶⁻¹⁷ «Шуннан соң, – дигән Раббы, –

Үз яныма чакырып,
Мин Үземнеке иткән
Барлык калган халыклар
Мине – Раббыны эзләсеннәр дип,
Мин кире кайтачакмын.
Давытның жимерелгән йортын
Яңадан торгызачакмын,
Жимерекләрдән торгызып,
Аны яңартачакмын.
Шулай дип әйтә Раббы!

¹⁸ Борынгыдан билгеле булган

Бу эшләренә Ул кыла».

¹⁹ Шуңа күрә башка халыклар арасыннан Аллаһыга таба борылучыларга кыенлык тудырмаска, ²⁰ ә аларга, потлар алдына китерелеп, хәрәм ризыклардан, женси азгынлыктан, буып үтерелгән хайван итеннән һәм каннан тыелыгыз, дип язарга кирәк, минемчә. ²¹ Чөнки элек-электән Муса кануны һәр шәһәрдә вәгазь ителеп килде, һәр шимбә гыйбадәтханәләрдә укыла.

Мәжүсилектән күчкән иман итүче туганнарга җавап

²² Шуннан соң рәсүлләр һәм өлкәннәр бөтен бердәмлек белән бергә үзләре арасыннан берничә кешене сайлап, Паул белән Барнабка ияртеп, Антиухеягә жибәрергә карар кылдылар. Туганнар арасында житәкчелек итә торган Барсаб дип аталучы Яһүдне һәм Силасны сайладылар ²³ һәм алар белән шундый хат жибәрделәр:

«Рәсүлләрдән һәм өлкәннәрдән – сезнең туганнарыгыздан – Антиухеядәге, Суриядәге һәм Киликиядәге, мәжүсилектән күчкән иман итүче туганнарга сәлам.

²⁴ Бездән килгән кешеләр, без аларга шундый эшне тапшырмаган булсак та, сезне борчыганнар һәм күнелегезне тынычсызлаганнар дип ишеттек. ²⁵⁻²⁶ Шуңа күрә без, барыбызның ризалыгы буенча, берничә кешене сайларга һәм аларны сезнең яңга жибәрергә дигән фикергә килдек. Алар сезнең яңга үзләренен гомерләрен Раббыбыз Гайсә Мәсихкә багышлаган яраткан туганнарыбыз Барнаб һәм Паул белән

бергә барырлар. ²⁷ Без Яһүдне һәм Силасны жибәрәбез, алар сезгә бу хатта язылганнарны телдән аңлатып бирерләр.

²⁸ Изге Рух һәм без шундый карарга килдек: хәзер язылачак таләпләрдән башка сезнең өскә һичнинди йөк салырга кирәк түгел. ²⁹ Потларга корбан итеп китерелгән ризыктан, каннан, буып үтерелгән хайван итеннән һәм женси азгыныктан тыелыгыз. Үзегезне шушы эшләрдән сакласагыз, бик яхшы булыр.

Сәламәт булыгыз!»

³⁰ Шулай итеп, жибәрелгән туганнар Антиухеягә килделәр һәм, бердәмлекне жыеп, хатны тапшырдылар. ³¹ Хатны укыгач, барысы да бу юанычлы хәбәргә куандылар. ³² Яһүд һәм Силас, үзләре пәйгамбәр буларак, бик күп сүзләр әйттеп, туганнарны рухландырдылар һәм ныгыттылар. ³³ Яһүд белән Силас Антиухеядә күпмедер вакыт булганнан соң, туганнар, иминлек теләп, аларны Иерусалимга, үзләрен жибәргән кешеләр янына озаттылар. [³⁴ Эмма Силас Антиухеядә калырга булды.]* ³⁵ Паул белән Барнаб исә, Антиухеядә калдылар. Алар күп кешеләр белән бергә, Раббы турындагы хәбәрне өйрәттеләр һәм вәгазыләделәр.

Паул белән Барнабның юллары аерыла

³⁶ Берникадәр вакыт үткәннән соң Паул Барнабка үзләре Раббы сүзен вәгазыләп йөргән барлык шәһәрләрдәгә туганнар янына барып, аларның хәлләрен белергә тәкъдим итте. ³⁷ Барнаб Марк исемле Яхьяны да үзләре белән алырга теләде. ³⁸ Эмма Яхья, тапшырылган эшне төгәлләмичә, Памфулиядә үзләреннән аерылып калганга күрә, Паул аны алырга теләмәде. ³⁹ Паул белән Барнаб арасында житди каршылык туды һәм алар икесе ике якка китәргә булдылар: Барнаб, Маркны алып, су юлы белән Кипрга китте. ⁴⁰ Ә Паул үзенә Силасны сайлап алды һәм, туганнар аны Раббы мәрхәмәтенә тапшырганнан соң, ул юлга чыкты, ⁴¹ бердәмлекләренә ныгытып, Сурия һәм Киликия өлкәләре аша үтте.

Тимуте Паулны озатып бара

16 ¹ Шуннан соң Паул Дербигә, ә аннары Лустрага килде. Анда Тимуте атлы бер шәкерт бар иде. Аның анасы яһүд, ул да улы кебек үк Гайсәгә иман итүче, ә атасы грек иде. ² Лустрадагы һәм Икүниундагы туганнар Тимуте турында яхшы сүзләр генә сөйләделәр. ³ Паул аның үзе белән юлга чыгуын теләде һәм шуңа күрә аны сөннәткә утыртты. Ул бу эшне шунда яшәүче яһүдләр хақына эшләде, чөнки барысы да атасының грек икәннән беләләр иде. ⁴ Шәһәрләр аша үткәндә

* 15:34 Берничә кулъязмада бу жөмлә юк.

алар иман итүчеләргә Иерусалимдагы рәсүлләр һәм өлкәннәр тарафыннан чыгарылган карарларны тапшырдылар һәм аларны үтәргә үгетләделәр.

⁵ Бердәмлекләр иманда ныгыды һәм көннән-көн иман итүчеләренң саны арта барды.

Паул Македуния өлкәсенә чакырыла

⁶ Паул һәм аның белән булган кешеләр Фругия һәм Гәләтия аша киттеләр, чөнки Изге Рух аларга Асия өлкәсендә вәгазь сөйләтмәде. ⁷ Мусия төбәгенә килгәч, алар Битуния төбәгенә барырга булдылар, әмма Гайсәненң Рухы аларны жибәрмәде, ⁸ һәм алар Мусиядән Троас шәһәренә килделәр.

⁹ Төнлә Паул шундый бер илаһи күренеш күрдә: македунияле берәү, Паулның Македуниягә килүе һәм аларга ярдәм итүе турында ялварып, аның каршында басып тора. ¹⁰ Шушы илаһи күренештән соң, Аллаһы безне анда Яхшы хәбәрне сөйләргә чакыра, дигән нәтижәгә килеп, шундук Македуниягә китәргә булдык.

Лудиянең Аллаһыга иман китерүе

¹¹ Троастан су юлы белән китеп, без туп-туры Самутрэки утравына, ә икенче көнне Неяполис шәһәренә килдек. ¹² Аннаны Македуниянең беренче өлешендәгә Рим хакимлеге астында булган Филиппуй шәһәренә* юл тоттык. Без бу шәһәрдә берничә көн булдык. ¹³ Шимбә көнне, шәһәрдән чыгып, елга буена киттек, чөнки дога кылу урынын шунда дип уйладык. Елга буенда без жыелган хатын-кызлар белән сөйләшеп утырдык. ¹⁴ Анда Түэтәйрә шәһәрендә кәе кызыл төстәгә кыйммәтле тукымалар сатучы, Аллаһыны хөрмәт итә торган Лудия исемле бер хатын бар иде. Паул сөйләгән сүзләргә Раббы аның йөрәген ачты. ¹⁵ Үзе һәм өендәгеләре чумдырылганнан соң, ул безгә:

– Мине Раббыга иман итүче дип санасагыз, өемә кереgez һәм кунак булыгыз, – диде.

Ул безне күндерде.

Филиппуйда тоткынлыкта

¹⁶ Бер көнне гыйбадәтханәгә барганда безгә күрәзәче рухлы бер хезмәтче кыз очрады. Ул, күрәзәлек итеп, үзенң хужаларына

* 16:12 *Рим хакимлеге астында булган шәһәр* – грек телендә «Рим колониясе» дигән сүзләр белән бирелгән. Филиппуй шәһәрененң Рим императорыннан кабул итеп алынган үзидарә хокуклары булган, шәһәр Рим кануннары буенча яшәгән. Шундый колониягә күп римлылар күчеп килә торган булганнар.

күп табыш китерә икән. ¹⁷ Кыз, Паул артыннан һәм безнең арттан:

– Бу кешеләр – Аллаһы Тәгалә коллары, алар сезгә котылу юлын күрсәтәләр, – дип кычкырып барды.

¹⁸ Ул берничә көн шулай эшләде. Паулның ачуы килде һәм ул, борылып, рухка:

– Гайсә Мәсих вәкаләте белән сина аның эченнән чыгарга боерам, – диде.

Һәм рух шундук чыкты. ¹⁹ Кызның хужалары, табыш алуға өметнең юкка чыгуын күреп, Паул белән Силасны тотып алдылар һәм мәйданга – шәһәр башлыклары янына өстерәп алып киттеләр. ²⁰⁻²¹ Аларны идарәчеләр янына китерделәр һәм:

– Бу кешеләр – яһүдләр. Алар безгә, римлыларга, кабул итәргә дә, башкарырга да ярамаган йолаларны вәгазыләп, шәһәрдә тынычсызлык тудыралар, – диделәр.

²² Халык та аларга каршы чыккан кешеләргә кушылды. Шәһәр идарәчеләре, аларның киёмнәрен йолкып салдырдылар һәм таяк белән кыйнарға боердылар. ²³ Нык кына кыйнаганнан соң, аларны зинданга ташладылар һәм зиндан каравылчысына тоткыннарны бик нык итеп сакларга боердылар. ²⁴ Шундый әмер алгач, каравылчы аларны зинданның эчке бүлмәсенә япты һәм аякларын агач богауларга беркетеп куйды.

²⁵ Төн уртасындарак Паул белән Силас дога кылдылар, Аллаһыны мактап мәдхияләр жырладылар, ә тоткыннар аларны тыңлап утырдылар. ²⁶ Кинәт бик нык итеп жир тетрәде, хәтта зинданның нигезе селкенеп куйды. Шундук барлык ишекләр ачылды, барысының да аякларыннан богаулары төшеп китте. ²⁷ Зиндан каравылчысы йокысыннан уяңды һәм ишекләренә ачык булуын күреп, тоткыннар качкандыр, дип уйлады һәм, кылычын чыгарып, үзен-үзе үтерергә теләде. ²⁸ Әмма Паул:

– Үзенә һичбер явызлык эшләмә, чөнки без барыбыз да монда, – дип кычкырды.

²⁹ Каравылчы ут сорап алды да бүлмә эченә йөгереп керде һәм, калтыранып, Паул белән Силас алдына егылды. ³⁰ Ул аларны тышкы якка алып чыкты.

– Әфәнделәрем! Котылу өчен миңа нәрсә эшләргә кирәк? – дип сорады ул алардан.

³¹ – Раббы Гайсә Мәсихкә иман китер. Шулай эшләсәң үзән дә котылырсың, бөтен өең дә котылыр.

³² Аңа һәм өендә булганнарның барысына Раббы хакындагы сүзне вәгазыләделәр. ³³ Ул шул ук сәгатьтә, төнлә белән, аларның жәрәхәтләрен юды. Шундук ул үзе һәм өендөгеләр барысы да чумдырылу йоласын үттеләр. ³⁴ Үзенә өенә алып килеп,

аларга табын тәкъдим итте һәм Аллаһыга иман китергәне өчен бөтен йорты белән куанды.

³⁵ Көн тугач, шәһәр идарәчеләре, ярдәмчеләр артыннан, аларны азат итәргә, дигән хәбәр жибәрделәр. ³⁶ Зиндан каравылчысы бу турыда Паулга әйтте:

– Шәһәр идарәчеләре сезне азат итәргә дигән хәбәр жибәргәннәр. Барыгыз, иминлек сезгә, – диде.

³⁷ Әмма Паул:

– Безне, Рим гражданнын, халык алдында хөкемсез кыйнадылар һәм зинданга яптылар, ә хәзер яшерен рәвештә чыгарырга телиләрме? Юк! Килсеннәр дә үзләре безне чыгарсыннар, – диде.

³⁸ Ярдәмчеләр бу сүзләргә шәһәр идарәчеләренә житкерделәр, ә идарәчеләр, аларның Рим гражданны икәннән ишеткәч, куркып калдылар. ³⁹ Яннарына килеп гафу үтенделәр, аларны иректә чыгардылар һәм шәһәрдән китүләрен сорадылар.

⁴⁰ Алар исә, зинданнан чыккач, Лудиянең йортына килделәр. Анда иман итүче туганнарны очратып, аларга үгет-нәсыйхәт бирделәр һәм юлга чыктылар.

Тессалуникә шәһәрндә фетнә

17 ¹ Рәсүлләр, Амфиполис һәм Апуллуния шәһәрләре аша үтеп, Тессалуникә шәһәренә килделәр. Анда яһүдләр гыйбадәтханәсе бар иде. ² Паул, гадәттәгечә, гыйбадәтханәгә барды һәм өч шимбә рәттән яһүдләр белән Изге язмарларда язылганнар турында әңгәмә корды. ³ Аларга Мәсихнең газап чигәргә һәм үледән тереләргә тиеш булганлыгын аңлатты һәм исбат итте.

– Мин сезгә Гайсә хакында вәгазь итәм һәм шушы Гайсә – Мәсих, – диде Паул.

⁴ Яһүдләргә кайберләре, шулай ук Аллаһыны хөрмәт итә торган бик күп греклар һәм күп кенә күренекле хатын-кызлар иман китерделәр һәм Паул белән Силаска кушылдылар. ⁵ Ләкин башка яһүдләр көнләштеләр һәм, мәйдандагы юньсез кешеләргә жыеп, шәһәрдә чуалыш чыгардылар. Паул белән Силасны халык алдына алып чыгу өчен, Ясун йортына килеп, аларны эзләделәр. ⁶ Рәсүлләргә тапмагач, Ясунны һәм кайбер башка иман итүче туганнарны шәһәр башлыклары янына сөйләп алып килделәр.

– Бөтен жирдә чуалыш чыгарып тынычлыкны бозып йөрүчеләр монда да килгәннәр, ⁷ ә Ясун аларны үз йортына кабул иткән. Алар барысы да, кайсарның әмерләренә каршы чыгып, башка берәүне – Гайсәне патша дип исәплиләр, – дип кычкырдылар.

⁸ Бу сүзләр халыкны һәм шәһәр башлыklarын борчуга салды.
⁹ Ә Ясунны һәм башкаларны, иреkkә чыгу өчен билгеләнгән күләмдә акча түләттергәннән соң, кайтарып жиберделәр.

Рәсүлләр Беруя шәһәрәндә

¹⁰ Шул ук төнне туганнар Паул белән Силасны Беруя шәһәрә-
 нә озаттылар. Беруягә килеп житкәч, Паул белән Силас яһүдләр
 гыйбадәтханәсенә киттеләр. ¹¹ Мондагы кешеләр, тессалуникә-
 леләргә караганда кинрәк карашлы иделәр. Алар сүзне бик теләп
 кабул иттеләр һәм һәр көн, Паул сөйләгән сүзләренң дәрәслә-
 ген тикшерү өчен, Изге язманы өйрәндәләр. ¹² Күп кенә яһүдләр
 иман китерде, шулай ук мөхтәрәм грек хатыннары һәм ирләре
 арасында да иман китерүчеләр аз булмады.

¹³ Әмма Паулның Беруядә дә Аллаһы сүзен вәгазьләве ту-
 рында беләп алгач, Тессалуникәдә яшәүче яһүдләр монда да
 килделәр һәм, коткы салып, халыкны котырттылар. ¹⁴ Тиз арада
 туганнар Паулны дингез буена жиберделәр, ә Силас белән Ти-
 муте Беруядә калдылар. ¹⁵ Паулны озата баручылар аның белән
 Афинага чаклы килделәр һәм кире кайтып киттеләр. Паул,
 алар артыннан, Силаска һәм Тимутегә мөмкин кадәр тиз арада
 килеп житәргә кушты.

Паул Афинада

¹⁶ Силас белән Тимутене көткәндә, бу шәһәрдә потларның
 күп булуын күрәп, Паулның күнеле әрнеде. ¹⁷ Ул гыйбадәтха-
 нәдә яһүдләр белән, Аллаһыны хөрмәт итүче башка кешеләр
 белән әнгәмә корып утырды, шулай ук һәр көн базар мәйда-
 нында очраган кешеләр белән сөйләште.

¹⁸ Шулай бер көнне кайбер фәлсәфәчеләр – эпикүрчеләр һәм
 стоачылар – Паул белән бәхәскә керделәр. Ул аларга Гайсә ха-
 кында һәм үледән терелү турындагы Яхшы хәбәрне сөйләгәнгә
 күрә, фәлсәфәчеләрнен кайберләре:

– Бу тел бистәсе нәрсә әйтергә тели? – диделәр, ә икенче-
 ләре:

– Ул чит илаһлар турында вәгазь итә булса кирәк, – диделәр.

¹⁹ Алар, Паулны тотып, Арейпәгкә* алып килделәр.

– Син вәгазьли торган бу яңа тәгълимат турында күбрәк
 белергә телибез. ²⁰ Үзең безгә сөйләгән сәер сүзләренң мәгънә-
 сенә төшендер, – диделәр алар.

* 17:19 *Арейпәг* – Афина шәһәре урнашкан калкулыкларның берсен-
 дә – Арейпәг калкулыгында жыела торган хөкем итү шурасын шу-
 лай дип атаганнар.

²¹ Нинди дә булса яна фикерләр турында сөйләү яки тыңлау – афиналыларның һәм анда яшәүче чит ил кешеләренәң иң яраткан шөгьльләре иде.

²² Паул Арейпәг кинәшмәсе алдына басты.

– Афиналылар! Сезнең бөтен яклап аеруча диндар икәнегезне күрәп торам, – диде ул. – ²³ Чөнки сезнең изге әйберләрегезне карап йөргәндә мин «Билгесез илаһка» дип язылган корбан китерү урынын да күрдем. Мин сезгә үзегез табына торган шул билгесез Аллаһы турында вәгазь итәм.

²⁴ Дөньяны һәм аның эчендәге һәммә нәрсәне бар иткән Аллаһы – Ул күкләрнең һәм жирнең Раббысы. Ул кеше кулы белән төзелгән изге йортларда яшәми ²⁵ һәм Ул кешеләрнең Аңа хезмәт итүләренә мохтаж түгел. Ул Үзе һәркемгә тормыш, сулыш һәм барлык нәрсәне бирә. ²⁶ Бөтен жир йөзәндә яшәсеннәр дип, Ул бер кешедән барлык халыкларны бар итте, вакытларны һәм яшәү урыннарының цикләрен билгеләде. ²⁷ Ул моны кешеләр Аллаһыны эзләсеннәр өчен, Аны капшанып эзләп тапмаслармы икән, дип эшләде. Ул бит безнең һәрберебездән ерак түгел. ²⁸ Сезнең кайбер шагыйрьләрегез: «Без дә Аның нәселеннән», – дип әйткән кебек «без Анарда яшибез, хәрәкәт итәбез һәм көн күрәбез». ²⁹ Шуна күрә без, Аллаһы нәселеннән буларак, илаһилык ул кеше кулларының осталыгы һәм хыялы белән сурәт рәвешә алган алтынга, көмешкә яки ташка охшаш, дип уйларга тиеш түгелбез. ³⁰ Шулай итеп, хакыйкәтне белмичә яшәгән заманнарны Аллаһы гаеп итмәде, ләкин хәзер Ул бөтен жирдәге барлык кешеләргә тәүбә итәргә әмер бирә. ³¹ Чөнки Аллаһы галәмне гадел хөкем итү көнен билгеләде. Ул Үзе билгеләгән Зат аша хөкем итәр. Ул Затны үледән терелтеп, Аллаһы моны һәркемгә исбат итте.

³² Үлеләрнең терелүе хакында ишеткәч, кайберәүләр көлдәләр, ә икенчеләре:

– Бу хакта сине башка бер вакытта тыңларбыз, – диделәр.

³³ Шуннан соң Паул Арейпәгтән чыкты. ³⁴ Кайбер кешеләр, ул сөйләгәннәргә ышанып, иман китерделәр. Алар арасында Арейпәг әгъзасы Диунуси, Дамар атлы бер хатын һәм тагын башкалар да бар иде.

Паул Көринт шәһәрәндә

18 ¹ Шуннан соң Паул Афинадан китте һәм Көринт шәһәрәненә килде. ² Ул анда Әкүл атлы бер яһүдне һәм аның Прискиллә исемле хатынын очратты. Кләуди кайсар барлык яһүдләргә Римнан китәргә әмер биргәнгә күрә чыгышы белән Понт шәһәрәненнән булган Әкүл күптән түгел хатыны

белән Италиядән килгән иде. Паул алар янына барды. ³Һөнәрләрә бер үк булганлыктан Паул алар янында калды һәм алар белән бергә эшләде. Аларның кәсебе чатыр кору иде. ⁴Һәр шимбә көнне ул гыйбадәтханәдә, яһүдләрне һәм грекларны инандырырга тырышып, алар белән сөйләшеп утырды. ⁵Силас белән Тимуте Македуниядән килгәч, Паул бөтен вакытын, Гайсәнен Мәсих икәнлеге хакында шаһитлек биреп, яһүдләргә вәгазь сөйләүгә багышлады. ⁶Әмма яһүдләр аңа каршы чыгып, яман телләнгән башлагач, ул, киemenдәге тузанны кагып, аларга:

– Үз каныгызга үзегез гаепле булырсыз. Минем өстән жаваплылык алына. Мин башка халыклар янына вәгазь сөйләргә китәм, – диде.

⁷Ул, гыйбадәтханәдән чыгып, якында гына яшәүче, Аллаһыны хөрмәт итә торган Тити Юсты атлы кешенең йортына керде. ⁸Гыйбадәтханә башлыгы Криспи исә үзенең бөтен гаиләсе белән Раббыга иман китерде. Паулның сөйләгәннен ишеткән күп кенә көринтлеләр иман китерделәр һәм суга чумдырылу йоласын үттеләр.

⁹Бервакыт төнлә белән Паул илаһи күренеш күрде. Күренештә Раббы аңа:

– Курыкма! Сөйләвеңне дәвам ит һәм туктама. ¹⁰Чөнки Мин синең белән, һәм беркем дә һөжүм итеп сиңа зыян китермәячәк. Бу шәһәрдә Минем күпсанлы халкым бар, – диде.

¹¹Паул, иман итүчеләрне Аллаһы сүзенә өйрәтеп, Көринттә ел ярым яшәде.

¹²Ахаядә Гәллиун өлкә башлыгы булган вакытта яһүдләр, берләшеп, Паулга һөжүм иттеләр һәм аны, тотып, хөкем урыны алдына алып килделәр.

¹³– Ул кешеләрне канунга каршы рәвештә Аллаһыга табынырга өйрәтә, – диделәр.

¹⁴Паул сүзен башларга гына теләгән иде, Гәллиун яһүдләргә:

– Яһүдләр! Әгәр нинди дә булса явыз эш яки жинаять кылынган булса, сезне тыңлау өчен сәбәп булыр иде. ¹⁵Әмма сүзләр, исемнәр һәм сезнең кануныгыз хакында сүз барганга күрә, бу мәсьәләне үзегез хәл итегез. Мин мондый эшләрне хөкем итәргә теләим, – диде ¹⁶һәм аларны хөкем урыныннан куып чыгарды.

¹⁷Хөкем урыны каршында анда булган кешеләр гыйбадәтханә башлыгы Состенисне тотып кыйнадылар. Ә Гәллиунның моңа исе дә китмәде.

Паулның Антиухеягә кайтуы

¹⁸Паул, тагын шактый гына көннәр Көринттә булганнан соң, туганнар белән хушлашып, су юлы белән Суриягә китте.

Прискиллә һәм Әкүл дә аның белән киттеләр. Юлга чыгар алдыннан, нәзер биргәнгә күрә, Паул Кенхерәйдә чәчен алдырды.

¹⁹ Эфескә килеп житкәч, юлдашларыннан аерылып, Паул гыйбадәтханәгә китте һәм яһүдләр белән сөйләшөп утырды. ²⁰ Алар аңардан үзләре янында күбрәк вакытка калуын сорадылар, ләкин ул риза булмады. ²¹ Туганнар белән сабуллашып:

– Аллаһы теләсә, тагын килермен, – диде Паул.

Шуннан соң ул су юлы белән Эфестән китте. ²² Кайсариягә килеп житкәч, корабтан төшөп Иерусалимга килде, андагы бердәмлекне сәламләде һәм Антиухеягә китте. ²³ Анда берәз вакыт торганнан соң, Паул юлга чыкты. Барлык шәкертләргә иманда ныгытып, Гәләтия һәм Фругия аша үтте.

Апуллуc Эфестә вагазь сөйли

²⁴ Эфескә чыгышы белән Искәндәриядән булган Апуллуc атлы бер яһүд килде. Ул телгә оста, Язманы белә ²⁵ һәм Раббы юлына өйрәтелгән иде. Яхъя кылдырган чумдыру йоласы турында гына белсә дә, зур рухлану белән Раббы хакында дәрәс итеп сөйләде һәм өйрәттә. ²⁶ Ул гыйбадәтханәдә бик кыю сөйләде. Прискиллә белән Әкүл, Апуллуcның сөйләгәннәрен ишетеп, аны үзләре янына чакырып алдылар һәм Аллаһы юлы турында тулырак аңлаттылар. ²⁷ Ул Ахаягә китәргә ният белдергәч, туганнар аны дәрәтләндреләр һәм андагы шәкертләргә Апуллуcны кабул итүләрен сорап хат яздылар. Апуллуc анда килгәч, Аллаһы мәрхәмәте аркылы иман итүчеләргә күп ярдәм күрсәттә. ²⁸ Чөнки ул, Изге язмада язылганнар белән, Гайсәнең Мәсих икәнлеген исбатлап, бөтен халык алдында яһүдләр сөйләгән сүзләргә дәрәс түгеллеген ышандырырлык итеп күрсәтеп бирде.

Паул Эфестә

19 ¹ Апуллуc Көринтгә вакытта, илнең югарыдагы өлешләре аша үтеп, Паул Эфескә килде. Анда берничә шәкертне очратты.

² – Сөз иман китергәндә Изге Рухны кабул иттегезме? – дип сорады ул алардан.

– Изге Рух хакында безнең ишеткәнәбез дә юк, – диделәр аңа.

³ – Сөз нинди чумдырылу үттегез соң?

– Яхъя кылган чумдырылуны, – дип жавап бирделәр шәкертләр. ⁴ – Яхъя кылган чумдырылу гөнаһларыннан тәүбә итүче кешеләр өчен булды. Яхъя кешеләргә үзеннән соң Килүчегә, ягъни Гайсәгә иман китерергә өндәде, – диде аларга Паул.

⁵ Моны ишеткәч, алар Гайсә Раббы исеменә суга чумдырылдылар. ⁶ Паул алар өстенә кулларын куйгач, шәкертләргә Изге Рух инде һәм алар таныш булмаган телләрдә сөйли һәм Аллаһы әйткән сүзләргә игълан итә башладылар. ⁷ Анда уникаләп шәкерт бар иде.

⁸ Паул өч ай буга гыйбадәтханәгә йөрәп, тәвәккәллек белән вәгазләде, әңгәмәләр корып, кешеләргә Аллаһы Патшалыгы турындагы хакыйкәткә инандырырга тырышты. ⁹ Әмма кайберәүләр, усалланып һәм иман китерергә теләмичә, жыелган халык алдында Раббының юлын яманладылар. Шуна күрә Паул алардан китте. Шәкертләргә аерып алып, Туран атлы берәүнең дәресләргә уза торган бер зур бүлмәсендә һәр көн әңгәмәләргә корып утырды.

¹⁰ Ике ел буга шулай дәвам итте. Шунлыктан Асия өлкәсендә яшәүчеләргә һәммәсә – яһүдләргә дә, яһүд булмаганнар да – Раббы турындагы хәбәргә ишеттеләр.

Ә сез кем?

¹¹ Аллаһы исә Паулның куллары белән искиләтәрлек кодрәтләр эшләргә кылды. ¹² Паул тиешә алган кулъяулыкларны, билбауларны алып китеп авырулар өстенә салдылар һәм шуннан соң авырулар савыкты, алардан явыз рухлар чыкты. ¹³ Кайбер ырымчы илгизәр яһүдләргә дә, женлеләрдән явыз рухларны куып чыгарырга теләп:

– Мин сезгә Паул вәгаз иткән Гайсә вәкаләте белән боерык бирәм, – дип, Гайсә Раббы исемен кулланырга тырыштылар.

¹⁴ Яһүд кешесә Эскевә атлы бер баш руханиның жиде улы да шулай эшләде. ¹⁵ Әмма явыз рух:

– Гайсәне беләм, Паул да мина таныш, ә сез кемнәр? – дип жавап бирде.

¹⁶ Явыз рухлы кеше аларга ташланды һәм аларны шундый итеп кыйнады, тегеләр ул йорттан киёмнәргә ертылган һәм яранган хәлдә чыгып качтылар. ¹⁷ Бу вакыйга Эфестә яшәүчеләргә барлык яһүдләргә һәм башка халык кешеләргә мөгълүм булды. Бар кешеләр куркуга төште, һәм Гайсә Раббының исемен тагын да күбрәк ихтирам ителә башлады. ¹⁸ Күп кенә иман китергән кешеләр үзләргә кылган начар эшләргә икъярар итте. ¹⁹ Ә сихерчелек белән шөгыйльәнүчеләргә күбесә бар кеше алдында үзләргә кытәпләрен жыеп яндырды. Яндырылган кытәпләргә бәясен санадылар: бөтенесә илле мең көмеш тәңкә чыкты.

²⁰ Раббы турындагы хәбәр менә шундый көч белән таралды һәм ныгыды.

Эфестә чуалыш

²¹ Шушы вакыйгалардан соң Паул Македуния һәм Ахая жирләре аша Иерусалимга барырга булды.

– Иерусалимнан соң мин Римда булырга тиешмен, – диде Паул.

²² Ярдәмчеләренен икесен, Тимуте белән Эрастыны, Македуниягә жибәреп, үзе берәз вакытка Асия өлкәсендә калды.

²³ Шул көннәрдә Раббы юлына каршы зур фетнә булды. ²⁴ Греклар алиһәсе Артемида гыйбадәтханәсенен көмештән сурәтен ясаучы, шушы эш белән һөнәрчеләргә шактый күп табыш алырга ярдәм итүче Димитер атлы көмешче ²⁵ көмешчеләрне һәм башка шундый һөнәрчеләрне жыйды.

– Дуслар! Сез беләсез, безнең мул тормышыбыз шушы кәсепкә бәйләнгән, – диде ул. – ²⁶ Хәлбуки, сез күрәсез һәм ишетәсез, шушы Паул, кеше кулы белән ясалган нәрсәләр илаһлар түгел, дип сөйләп, Эфестә генә түгел, ә бөтен Асия өлкәсендә диярлек күп кешеләрне инандырды һәм юлдан яздырды. ²⁷ Моның куркынычы безнең кәсепнең яманаты чыгу белән генә тәмамланмый. Бөек алиһә Артемида гыйбадәтханәсенен дә әһәмияте бөтәр, бөтен Асия өлкәсе һәм бөтен дөнья табына торган алиһә үзенен бөеклегеннән мәхрүм ителер.

²⁸ Шушы сүзләренә ишеткәннән соң һөнәрчеләрнен ачуы кабарды:

– Эфеслеләрнен Артемидасы бөек! – дип кычкыра башладылар алар.

²⁹ Бөтен шәһәрдә буталыш башланды. Паулның юдашларын – македунияле Гәйне һәм Аристархны тотып алып, барысы бергә тамаша урынына омылдылар. ³⁰ Паул халыкка мөрәжәгать итәргә теләде, ләкин шәкертләр аны жибәرمәделәр.

³¹ Шулай ук Паулның дуслары булган Асия өлкәсенен кайбер башлыклары да, кешеләр артыннан хәбәр жибәреп, аның тамаша урынында күренмөвен үтенделәр.

³² Халык жыелган урында берәүләр бер нәрсә, икенчеләр башка нәрсә кычкырды. Жыельшта тәртипсезлек хөкем сөрдә, андагыларның күбесе ни өчен жыелганнарын да белмиләр иде.

³³ Кайберәүләр Искәндәр исемле бер кешене гаепле дип уйладылар, чөнки яһүдләр аны халык алдына чыгарга мәжбүр ителәр. Искәндәр, халыкка сөйләргә теләп, кулы белән ишарә ясады. ³⁴ Аның яһүд икәнлеген белеп алгач, һөммәсе бер таыштан:

– Эфеслеләрнен Артемидасы бөек! – дип кычкыра башладылар.

Алар шулай дип ике сәгать буге диярлек кычкырдылар. ³⁵ Ниять, шәһәр сәркатибе, халыкны тынычландырып:

– Эфеслеләр! Эфес шәһәренең бөек алиһә Артемиданы һәм күктән төшкән изге ташны саклаучы шәһәр икәннен кем генә белми? – диде. ³⁶ – Моның шулай икәнлегә бәхәссез икән, ул чакта сез тыныч булырга һәм уйламыйча эш итмәскә тиешсез. ³⁷ Сөз тотып китергән бу кешеләр Артемида гыйбадәтханәсен дә таламаган, сезнең алиһәгезне дә хурламаган. ³⁸ Димитернең һәм аның белән булган башка һөнәрчеләрнең кемгә дә булса дөгъвасы бар икән, моның өчен мөхкәмәләр һәм өлкә башлыклары бар. Шунда барып, бер-берсенә шикаят* итсеннәр. ³⁹ Әгәр тагын сорауларыгыз бар икән, сез аларны халык жылышында күтәрә аласыз. ⁴⁰ Без хәзер бүгенге вакыйга өчен фетнә куптаруда гаепләнү куркынычы астында торабыз. Ә бит мондый жыенны аklarлык һичбер дәлилебез юк.

Шундый сүзләр әйтеп шәһәр сәркатибе жылышны таратты.

Паулның Македуниягә һәм Грециягә сәфәре

20 ¹ Фетнә тукталганнан соң Паул шәкертләргә үз янына чакырып алды, аларның күнелләрен күтәрдә һәм, алар белән сабуллашып, Македуния өлкәсенә китте.

² Авыллар, шәһәрләр аша үткәндә, иман итүчеләргә дәртләндереп, күп нәсыйхәт бирде. Паул Грециядә тукталды. ³ Ул анда өч ай булды. Су юлы белән Суриягә китәргә дип торганда, яһүдләр аңа һөжүм итәргә сүз куештылар. Шуңа күрә ул, Македуния аша кайтырга, дигән фикергә килде. ⁴ Аны Пур улы беруяле Сопатыр, тессалуникәлеләрдән Аристарх һәм Сикүнди, дербиле Гәй, шулай ук Тимоте һәм асиялеләр Тухик белән Трофим озата бардылар. ⁵ Алар, алдан китеп, безне Троас шәһәрендә көтеп тордылар. ⁶ Ә без Төчә күмәч бәйрәменнән соң Филиппудан су юлы белән киттек һәм, биш көн дигәндә, алар янына Троаска килеп життек. Без анда жиде көн булдык.

Паул үлгән егетне терелтә

⁷ Атнаның беренче көнендә икмәк сындырып ашау өчен бергә жыелдык. Паул иман итүчеләр белән әңгәмә корып утырды һәм, икенче көнне китәргә ниятләгәнгә күрә, әңгәмәне төн уртасына кадәр дәвам итте. ⁸ Без жыелган өске каттагы бүлмәдә күп яктырткычлар яна иде. ⁹ Паул сөйләгән вакытта, тәрәзә төбәндә утырган Әүтух исемле бер яшь егетне йокы басты һәм ул,

* 19:38 *Шикаят* – кешенең гаебен күрсәткән сүз яки әләк.

йоклап китеп, өченче каттан егылып төште. Аны күтәрделәр, ул үле иде.

¹⁰ Паул урамга чыкты, егетнең өстенә иелеп аны кочаклады һәм:

– Борчылмагыз, ул исән, – диде.

¹¹ Паул янә бүлмәгә менеп, икмәк сындырып ашады, аннары тагын бик озак, таң атканга кадәр, шәкертләр белән сөйләшеп утырды һәм иртә таңнан юлга чыкты.

¹² Теге яшь егетне өенә алып киткәндә ул тере иде. Бу хәлгә бар кешеләр бик куанды.

Троастан Милиткә

¹³ Без корабка утырып Ассус шәһәрәнә таба юл алдык. Паул коры жирдән барырга һәм шул шәһәрдә безгә кушылырга булды. ¹⁴ Ассус шәһәрәндә очрашканнан соң, Паулны алып, Митулини шәһәрәнә килдек. ¹⁵ Митулинидән киткәннең икенче көнәндә Хиос утравы каршында тукталдык, ә иртәгесен Сам утравында идек һәм тагын бер көннән Милит шәһәрәнә килеп життек. ¹⁶ Паул, Асия өлкәсендә тоткарланмас өчен, Эфесне читләтеп үтәргә булды. Чөнки ул, мөмкинлек булса, Илленче көн бәйрәме житкәнче Иерусалимда булырга ашыга иде. ¹⁷ Ул, Милиттән Эфескә кешеләр жибәреп, бердәмлектәге өлкәннәрне чакыртты. ¹⁸ Алар килеп житкәч:

– Асия өлкәсендә сезнең белән беренче көннән үк ничек яшәгәнәмне үзегез беләсез, – диде ул аларга. ¹⁹ – Зур күндәмлек һәм күп күз яшьләре белән, яһүдләрнең явыз ниятләре аркасында килгән сынаулар эчендә Раббыга хезмәт иттем. ²⁰ Сөзгә файдалы булырлык бернәрсәне дә бәян итмичә калдырмадым, сезне халык алдында да, өйдән-өйгә йөрәп тә өйрәттем. ²¹ Тәүбә итеп Аллаһыга таба борылуның һәм Раббыбыз Гайсәгә иман китерүнең кирәклегә турында яһүдләргә дә, яһүд булмаганнарда да житди рәвештә игълан иттем.

²² Ә хәзер, Рухның ихтыярына буйсынып, Иерусалимга барам. Минә анда нәрсә көтә? Мин белмим. ²³ Мин фәкать шуны беләм: барлык шәһәрләрдә мине богаулар һәм хәсрәт көтә. Изге Рух шулай ди. ²⁴ Ләкин минем өчен үз тормышымның кадере юк, тик хезмәтемне һәм Гайсә Раббыдан кабул итеп алган эшнә – Аллаһының мәрхәмәте турындагы Яхшы хәбәрне вәгазь итү вазифасын төгәлләргә телим. ²⁵ Хәзер Мин беләм: минем, сезнең арагызда йөрәп, Аллаһы Патшалыгын вәгазьләвемне ишеткән һәммәгез мине бүтән күрмәячәксез. ²⁶ Шуңа күрә мин бүген сөзгә әйтәм: әгәр берәрәгез һәлак булса, сезнең каныгызда минем гаеп юк. ²⁷ Чөнки мин сөзгә Аллаһының ихтыярын тулысы белән бәян иттем.

²⁸ Шулай итеп, үзегез турында һәм Изге Рух сезне көтүчеләр итеп куйган көтү турында кайгыртыгыз. Үз Улының каны аша Аллаһы Үзенеке иткән бердәмлеккә көтүчеләр булыгыз. ²⁹ Мин киткәннән соң, сезнең яныгызга рәхимсез, көтүгә карата аяусыз бүреләрнең килчәген мин беләм. ³⁰ Иман итүчеләрне үзләренә ияртү өчен сезнең арагыздан да ялган сөйләүчеләр чыгачак. ³¹ Шуна күрә сак булыгыз, өч ел буе сезнең һәрберегезгә күз яшьләре белән көне-төне нәсыйхәт бирүемне хәтерегездән чыгармагыз. ³² Хәзер сезне Аллаһы кулына һәм Аның мәрхәмәте турындагы сүзгә тапшырам. Ул сүз сезне тагын да ныгытырга һәм барлык изге ителгәннәр арасында сезгә мирас бирергә сәләтле.

³³ Мин һичкемнең алтын-көмешен дә, киemen дә теләмәдем. ³⁴ Үзегез беләсез, минем ихтыяжларымны һәм минем белән булганнарның хажәтләрен менә шушы кулларым канәгатьләндерде. ³⁵ Раббы Гайсенен: «Алуга караганда бирүдә бәхет күбрәк», – дигән сүзләрен истә тотып, тырышлык куеп, хәлсезләргә ярдәм итәргә кирәк. Шулай эшләргә кирәклеке мин һәр эштә күрсәттем.

³⁶ Сөйләп бетергәч, Паул, тезләнеп, алар белән бергә дога кылды. ³⁷ Һәммәсе елады, Паулны кочаклап үптеләр. ³⁸ Бигрәк тә «Мине бүтән күрмәчәксез инде» дигән сүзләренә кайгырдылар. Аннары аны корабка чаклы озата бардылар.

Паул Иерусалимда

21 ¹ Без, алар белән сабуллашып, юлга чыктык һәм туп-туры Кос утравындагы шәһәргә килдек, икенче көнне Родоста, аннары Патара утравында булдык. ² Анда, Фойникә өлкәсенә китүче кораб табып, ана утырдык һәм кузгалып киттек. ³ Кипр утравын көньягынан урап үтеп, Сурия өлкәсенә таба йөздек. Турда тукталыш ясадык, чөнки анда корабтан йөк бушатылырга тиеш иде.

⁴ Шәкертләренә эзләп таптык һәм алар янында жиде көн булдык. Алар, Рухның күрсәтүеннән чыгып, Паулны Иерусалимга бармаска кисәттеләр. ⁵ Китер вакыт житкәч юлга чыктык. Барлык иман итүчеләр, хатыннары һәм балалары белән, безне шәһәр читенә кадәр озата бардылар, ә яр буена килеп житкәч, бөтенез безгә тезләнеп дога кылдык. ⁶ Сабуллашканнан соң, без корабка утырдык, ә алар өйләренә кайтып киттеләр.

⁷ Без исә, юлыбызны дөвам итеп, Пытулемаис шәһәренә килеп төштек. Анда туганнар янына барып, алар белән бер көн булдык. ⁸ Ә икенче көнне Паул һәм без Кайсариягә килдек һәм

Иерусалимда сайланган жиде ярдәмченең* берсе булган, Яхшы хәбәрне таратучы Филиппнең өендә тукталды. ⁹Аның Аллаһы әйткән сүзләренә игълан итә торган пәйгамбәр кызлары – кияүгә чыкмаган дүрт кызы бар иде.

¹⁰Без килеп берничә көн үткәч, Яһүдиядән һагәб атлы бер пәйгамбәр килде. ¹¹Ул, безнең янга килеп, Паулның билбавын алды һәм үзенә кул-аякларын бәйләде.

– Изге Рух әйтә: Иерусалимдагы яһүдләр бу билбауның иясен менә шулай бәйләчәкләр һәм мәжүсиләр кулына тапшырачаклар, – диде һагәб.

¹²Моны ишеткәч, без һәм анда булган башка кешеләр аның Иерусалимга бармавын үтендек. ¹³Әмма Паул:

– Сез нәрсә эшлисез? Ник елыйсыз һәм минем йөрәгемне телгәлисез? Мин Раббы Гайсә исеме хакына Иерусалимда тоткын булырга гына түгел, үләргә дә әзермен, – дип җавап бирде.

¹⁴Без исә, аны күндерә алмагач, тынычландык һәм:

– Раббының ихтыяры булсын! – дидек.

¹⁵Кайсариядә берәз вакыт булганнан соң, жыенып, Иерусалимга киттек. ¹⁶Безнең белән бергә Кайсариядән берничә шәкерт тә барды. Алар безне кипрлы Мынасун атлы, күптән иман итүче бер шәкерт янына, без тукталачак йортка алып килделәр.

Паул Ягъкуб янында

¹⁷Иерусалимдагы туганнар безне шатланып кабул иттеләр. ¹⁸Икенче көнне Паул Ягъкуб янына килде. Без дә аңа ияреп бардык. Анда барлык өлкәннәр жыелган иде. ¹⁹Аларны сәламләгәннән соң, үз хезмәте аркылы Аллаһының башка халыклар арасында нәрсәләр эшләгәнлеге турында Паул жентекләп сөйләп бирде. ²⁰Паулны тыңлагач, андагылар Аллаһыны данладылар.

– Беләсенме, туган, – диделәр аңа, – яһүдләр арасында инде ничә мең иман китергән кеше бар. Алар барысы да Муса канунын бик тырышып яклаучылар. ²¹Синең хакта аларга, ул башка халыклар арасында яшәүче барлык яһүдләрне улларын сөннәткә утыртмаска һәм яһүд халкының йолаларын тотмаска өндәп, Муса кануныннан баш тартырга өйрәтә икән, дип әйткәннәр.

²²Нәрсә эшләргә инде? Әлбәттә, халык синең килүң турында ишетер. ²³Шуна күрә безнең сина кинәш шундый: бездә нәзер кылган дүрт кеше бар. ²⁴Алар белән бергә тазарыну йоласын үтә. Чәчләрен алдыра алсыннар өчен аларның чыгымнарын үз

* 21:8 Бу турыда алтынчы бүлекнең беренчедән алтынчыга кадәрле аятьләрен укыгыз.

өстенә ал. Барысы да синең хакта ишеткәннәренә дәрәс түгеллеген һәм үзеннән дә канунга буйсынып яшәвеннә күрерләр.

²⁵ Ә инде Гайсә Мәсихкә иман китергән башка халык кешеләренә килгәндә, без аларга үзәбезнең карарны әйтеп хат яздык. «Потларга корбан итеп китерелгән ризыкны, канны, буып үтерелгән хайван итен ашаудан һәм женси азгынлыктан тыелыгыз», – дидек без аларга.

²⁶ Шулай итеп, икенче көнне теге кешеләрне үзе белән алып, Паул алар белән тазарыну йоласын үтте. Шуннан соң Аллаһы Йортына керде. Анда ул тазарыну көннәренә кайчан тәмам булачагы һәм кайчан аларның һәрберсе өчен корбан китереләчөгә хакында игълан итте.

Паул Аллаһы Йортында кулга алына

²⁷ Жиде тазарыну көне үтте дигәндә, Асия өлкәсеннән килгән берничә яһүд, Паулны Аллаһы Йортында күрәп, ана каршы бөтен халыкны котырттылар һәм аны тотып алдылар:

²⁸ – Исраил ирләре, ярдәм итегез! Бөтен жирдә безнең халыкка, канунга һәм бу урынга каршы өйрәтә торган кеше шушы. Шунның өстенә, яһүд булмаганнарны Аллаһы Йортына алып кереп, бу изге урынны мәсхәрә итте, – дип кычкырдылар.

²⁹ Алар аны элегрәк шәһәрдә эфесле Трофим белән бергә күргәнгә күрә: «Паул аны Аллаһы Йортына да алып кергән», – дип уйлылар иде.

³⁰ Бөтен шәһәрдә ыгы-зыгы купты, төрле яктан халык жыйналды. Паулны Аллаһы Йортыннан сөйрәп алып чыктылар һәм шундук капкаларны бикләп куйдылар. ³¹ Алар аны үтерергә тырышкан вакытта, гаскәриләр башлыгына бөтен Иерусалимда башланган буталыш турында хәбәр иттеләр. ³² Ул шундук, гаскәриләр һәм йөзбашлары белән бергә, халык жыелган урынга йөгәрде. Кешеләр, башлык кешене һәм гаскәриләрне күрәп, Паулны кыйнаудан туктадылар. ³³ Гаскәриләр башлыгы якынарак килде һәм Паулны кулга алырга, аны ике чылбыр белән богауларга әмер бирде.

– Бу кеше кем һәм ул нәрсә эшләде? – дип сорады ул.

³⁴ Халык арасында берәуләр бер нәрсә, икенчеләре башка нәрсә кычкыра башлады. Гаскәриләр башлыгы, шундый шау-шу булганга күрә эшнең нәрсәдә икән белә алмады һәм шунлыктан Паулны ныгытмага* алып барырга кушты. ³⁵ Алар баскычка

* 21:34 *Ныгытма* – Тарихтан билгеле булганча, монда Антони ныгытмасы турында сүз бара.

килеп житкәндә, халык кысрыклаганлыктан, гаскәриләргә Паулны күтәреп барырга туры килде. ³⁶ Халык төркеме:

– Аңа үлем! – дип кычкыра-кычкыра ияреп барды.

³⁷ Ныгытма ишекләренә якынлашкач, Паул гаскәриләр башлыгына:

– Сина бер нәрсә әйтергә мөмкинме? – диде.

– Син грекча беләсеңмени? – дип гажәпләнде теге. – ³⁸ Димәк элегрәк фетнә күтәреп дүрт мең юлбасарны чүлгә алып чыккан мисырлы син түгел?

³⁹ – Мин – яһүд, Киликия өлкәсендәге шактый гына танылган Тарс шәһәрәнән. Синнән үтенәм, халыкка сөйләргә рөхсәт итче, – диде ана Паул.

⁴⁰ Гаскәриләр башлыгы рөхсәт бирде. Паул, баскычта басып торган килеш, халыкка ишарә ясады. Тирән тынлык урнашты һәм Паул яһүд телендә сөйли башлады.

Паул үзен яклый

22 ¹ – Туганнар һәм аталар! Үземне яклап берничә сүз әйтергә рөхсәт итегез, – диде Паул.

² Аның үзләре белән яһүд телендә сөйләшүен ишетеп, халык тагын да ныграк тынып калды.

³ – Мин – яһүд кешесе, – диде ул. – Киликиянең Тарс шәһәрәндә тудым, Иерусалимда тәрбияләндем. Гәмәлиилнең шәкерте булып, аталар канунына жентекләп өйрәтелдем. Мин дә, сезнең һәммәгез кебек үк, Аллаһыга бик нык бирелгән кеше.

⁴ Мин Раббының юлыннан баручыларны үтергәнчегә тикле эзәрлекләдем, ир-атларны да, хатын-кызларны да богаулап зинданнарга ташлаттым. ⁵ Моның шулай икәннен баш рухани һәм аксакаллар киңәшмәсе раслый ала. Мин алардан Дәмәшекьтә яшәүче яһүд туганнарга хат алып, шул юлдан баручы дәмәшекьлеләрне жәзалау өчен, аларны богаулап Иерусалимга алып килергә дип, Дәмәшекькә бара идем.

Паул үзенең Раббыга таба борылуы хакында сөйли

⁶ Дәмәшекькә якынлашып килгәндә, көн уртасындарак, кинәт күктән көчле яктылык төште һәм минем тирә-ягымны яктыртты. ⁷ Мин жиргә егылдым һәм: «Шаул, Шаул! Нигә син Мине эзәрлеклисез?» – дигән тавыш ишеттем. ⁸ Мин: «Син кем, Әфәнде?» – дип жавап бирдем. «Мин – син эзәрлекли торган насаралы Гайсә», – диде Ул миңа. ⁹ Минем белән бергә булган кешеләр яктылыкны күрделәр, әмма миңа Сөйләүченең тавышын ишетмәделәр. ¹⁰ Мин Аннан: «Раббы, миңа нәрсә эшләргә?» – дип сорадым. «Тор да Дәмәшекькә бар, анда сина

дип билгеләп куелган барлык эшләр турында әйтерләр», – диде миңа Раббы.

¹¹ Көчле яктылыктан сукурайганга күрә, минем белән булган кешеләр мине Дәмәшеккә житәкләп алып килделәр. ¹² Дәмәшеккәтә яшәүче, барлык яһүдләр арасында мөхтәрәм, диндар һәм канунга турылыклы һанани исемле берәү ¹³ минем яныма килде һәм миңа: «Шаул туган! Күзләрң ачылсын», – диде. Шундук минем күзләрем ачылды һәм мин аны күрдем. ¹⁴ «Аталарыбызның Аллаһысы Аның ихтыярын белергә, Хак Затны күрергә һәм Раббының тавышын ишетергә сине алдан билгеләде, – диде миңа һанани. – ¹⁵ Чөнки син барлык кешеләргә күргәннәрәнне һәм ишеткәннәрәнне сөйләп, Аңа шаһит булырсың. ¹⁶ Шулай итеп, тагын нәрсә көтәргә? Тор һәм суга чумдырылу йоласын үт, Раббыга мөрәжәгать итеп, гөнаһларыңны юып төшер», – диде ул миңа.

¹⁷ Иерусалимга кайткач, Аллаһы Йортында гыйбадәт кылган вакытта, гадәти булмаган гыйбадәт кылу халәтенә килеп, ¹⁸ Раббыны күрдем. Ул миңа: «Ашык һәм тиз арада Иерусалимнан кит, чөнки монда Минем хактагы шаһитлегенне кабул итмәячәкләр», – диде. ¹⁹ «Раббым! – дидем мин. – Гыйбадәтханәдән гыйбадәтханәгә йөрөп, Сина иман итүчеләрне тотып зинданнарга утыртуым һәм кыйнавым хакында алар беләләр. ²⁰ Синең хакта шаһитлек итүче Эстефәннең каны коелган вакытта мин анда идем. Мин аны үтерүне хупладым, үтерүчеләрнең киёмнәрен саклап тордым», – дип жавап бирдем. ²¹ Раббы миңа: «Бар, Мин сине еракка, башка халыклар янына жибәрәм», – диде.

Паул – Рим гражданы

²² Шушы сүзләргә әйткәнче Паулны тыңладылар, ә аннары:
– Бу кешене жир йөзеннән юк итәргә! Мондый кеше яшәргә тиеш түгел, – дип кычкыра башладылар.

²³ Алар, акыра-акыра, киёмнәрен өскә күтәреп болгадылар, һавада тузан туздырдылар*. ²⁴ Гаскәриләр башлыгы Паулны ныгытмага алып керергә әмер бирде. Аңа каршы шул чаклы акыруларының сәбәбен белү өчен, аны камчылап сорау алырга боерды. ²⁵ Ләкин аны каешлар белән бөйләгән вакытта Паул үзе янында торган йөзбашына:

– Рим гражданың камчыларга, житмәсә, хөкем итмичә торып, сезгә рөхсәт ителәмени? – диде.

* ^{22:23} *Һавага тузан туздыру* – яһүдләрдә каты ачулануны белдерү өчен кулланылган хәрәкәт: жирдән учлап тузан алганнар һәм һавага чөчкәннәр, киёмнәрен өскә күтәреп болгаганнар.

²⁶ Йөзбашы, моны ишеткәч, гаскәриләр башлыгына барып әйтте.

– Сез нәрсә эшлисез? Бу кеше – Рим гражданы, – диде ул ана.

²⁷ Шуннан соң гаскәриләр башлыгы, Паул янына килеп:

– Әйт әле миңа, син Рим гражданымы? – диде.

– Әйе, – диде Паул.

²⁸ – Мин бу гражданлыкны күп акча түләп алдым, – дип жавап бирде гаскәриләр башлыгы.

– Ә мин шул гражданлыкта тудым, – диде Паул.

²⁹ Аннан сорау алырга теләүчеләр шундук аның яныннан читкәрәк киттеләр, ә гаскәриләр башлыгы, Паулның Рим гражданы икәнлеген белгәч, аны бәйләгәнә өчен куркуга төште.

³⁰ Икенче көнне, яһүдләрнең Паулны нәрсә өчен гаепләүләрен төгәл белергә теләп, гаскәриләр башлыгы баш руханиларга, Югары кинәшмә әгъзаларының барысына жыелырга әмер бирде һәм, богауларын салдырып, Паулны алар алдына бастырды.

Паул Югары кинәшмә алдында

23 ¹ Паул, Югары кинәшмә әгъзаларына карап: – Туганнар! – диде. – Бүгенге көнгә кадәр Аллаһы каршында саф вөждән белән яшәдем.

² Иң баш рухани һанани Паул янында торучыларга аның авызына сугарга кушты. ³ Ә Паул аңа:

– Әй, агартылган дивар, сина Аллаһы сугачак! Син канун буенча хөкем итү өчен утырасың, ә үзең, канунга каршы килеп, миңа сугарга әмер бирәсең, – диде.

⁴ – Син Аллаһының иң баш руханиен мыскыл итәсеңме? – диделәр аның янында торучылар.

⁵ – Мин, туганнар, аның иң баш рухани икәнлеген белмәдем. Изге язмада: «Үз халкың белән идарә итүче турында начар сөйләмә», – дип язылган, – диде Паул.

⁶ Андагыларның бер өлеше саддукейлар, икенче өлеше фарисейләр икәнлеген белеп алгач, Паул, кычкырып:

– Туганнар! Минем ата-бабаларым фарисей булганнар, үзем дә мин фарисей. Мине үлеләрнең терелүе турындагы өметем өчен хөкем итәләр, – диде.

⁷ Ул шулай дигәннән соң фарисейләр белән саддукейлар арасында каты бәхәс башланды, һәм жыелыш икегә бүленде.

⁸ Чөнки саддукейлар, үледән терелү дә, фәрештәләр дә, рухлар да юк, диләр, ә фарисейләр боларның барысын да икърар итәләр. ⁹ Зур гауга купты, фарисейләрдән булган канунчылар бик нык бәхәсләштеләр.

– Без бу кешедә һичбер начарлык тапмыйбыз. Бәлки аңа рух яки фәрештә нәрсәдер әйткәндер, – диделәр алар.

¹⁰ Ызгыш көчәйгәнлектән, гаскәриләр башлығы, Паулны өзгәләп ташлауларыннан курыкканга күрә, гаскәриләргә, аска төшөп, аны ул кешеләр арасыннан алырга һәм ныгытмага илтергә әмер бирде.

¹¹ Икенче төнне Паул янына Раббы килде.

– Нык бул! Иерусалимда Минем турыда ничек шаһитлек биргән булсан, Римда да шулай шаһитлек бирергә тиешсең, – диде аңа Раббы.

Яһүдләр Паулны үтерергә теләп сүз куешалар

¹² Көн тугач, кайбер яһүдләр бергә жыелып явыз ният кордылар һәм Паулны үтергәнчегә тикле ашамаска, эчмәскә ант ителәр. ¹³ Ант итүчеләрнең саны кырыктан артык иде. ¹⁴ Алар, баш руханилар һәм аксакаллар янына килеп:

– Без Паулны үтермичә торып һичнәрсә ашамаска житди рәвештә ант иттек. ¹⁵ Ә сез хәзер, Югары киңәшмә белән берлектә, аның хакындагы эшне төгәлрәк тикшерергә телибез, дигән булып, гаскәриләр башлығыннан аны сезнең яңга чыгаруын сорагыз. Без әзер торырбыз һәм ул юлда чагында аны үтерербез, – диделәр.

¹⁶ Паулның сөңлесенең улы, аларның явыз нияте турында ишетеп, ныгытмага килде һәм бу турыда Паулга әйтте.

¹⁷ Паул исә, йөзбашларының берсен чакырып:

– Бу егетне гаскәриләр башлығы янына алып бар, чөнки аның аңа әйтәсе сүзе бар, – диде.

¹⁸ Йөзбашы егетне гаскәриләр башлығы янына алып килде.

– Тоткын Паул бу егетне сезнең яныгызга алып килүемне сорады. Ул сезгә нәрсәдер әйтергә тели.

¹⁹ Гаскәриләр башлығы, егетнең кулыннан тотып, аны читкәрәк алып китте.

– Син миңа нәрсә әйтергә телесең? – дип сорады ул аннан.

²⁰ – Яһүдләр, Паул хакындагы эшне төгәлрәк тикшерү өчен дигән булып, иртәгә сездән Паулны Югары киңәшмә алдына китерүегезне сорарга сүз куештылар, – дип жавап бирде егет. –

²¹ Ләкин сез аларны тыңламагыз, чөнки Паулны үтергәнчегә тикле ашамаска һәм эчмәскә дип ант иткән кырыктан артык кеше аны сагалап торалар. Алар инде Паулны үтерергә әзер, алар сезнең сүзегезне генә көтәләр.

²² Шуннан соң гаскәриләр башлығы егеткә:

– Моңы миңа сөйләвең турында беркемгә дә әйтмә, – дип, аны кайтарып жибәрде.

Паул идарәче Филикескә жибәрелә

²³ Шуннан соң гаскәриләр башлыгы ике йөзбашын чакырып алды.

– Ике йөз жәяүле, житмеш атлы һәм ике йөз укчы гаскәр әзерләгез. Алар кичке сәгать тугызда Кайсариягә китсеннәр. ²⁴ Паулны утыртып алып барырга да атлар әзер булсын. Аны идарәче Филикес янына хәвеф-хәтәрсез алып барып житкерегез, – диде ул аларга.

²⁵ Һәм шундый эчтәлекле хат язды:

²⁶ «Кләүди Лусидән мөхтәрәм идарәче Филикескә сәлам!

²⁷ Яһүдләр бу кешене тотып алганнар һәм үтерергә жыеналар иде. Мин, аның Рим гражданы икәннен белгәч, гаскәриләр белән барып, аны коткарып калдым.

²⁸ Аннары, аны ни өчен гаепләүләрен белергә теләп, бу кешене яһүдләрнең Югары киңәшмәсенә алып килдем ²⁹ һәм гаепләүләренә яһүдләр канунына кагылышлы икәнлеген белдем, аны үлемгә яки богаулауга дучар итәрлек гаепләүләргә булмады.

³⁰ Бу кешегә каршы явыз ният турында ишеткәч, мин аны тиз арада Сезнең яныгызга жибәрдем, аны гаепләүчеләргә аңа каршы Сезнең алда сөйләргә әмер бирдем».

³¹ Шулай итеп, гаскәриләр, үзләренә бирелгән әмерне үтәп, төнлә белән Паулны Антипатырга алып киттеләр. ³² Ә икенче көнне, Паулны атлы гаскәриләргә тапшырып, жәяүле гаскәриләр кире ныгытмага кайттылар. ³³ Кайсариягә килеп житкәч, гаскәриләр, идарәчегә хатны биреп, Паулны аның карамагына тапшырдылар. ³⁴ Идарәче хатны укып чыкты һәм Паулның кайсы өлкәдән булуын сорады. Киликиядән икәннен белгәч, ³⁵ бу эшнә гаепләүчеләр килгәч кенә тыңлаячагын әйтте. Ә Паулны Хируд сараенда сак астында тотарга әмер бирде.

Паулга гаеп ташлау

24 ¹ Биш көннән баш рухани Һанани аксакаллар белән һәм канун буенча белгеч булган Тертул атлы бер кеше белән Кайсариягә килде. Алар идарәче янына Паулга гаеп ташлау өчен килделәр. ² Паулны чакыртып китергәч, Тертул гаепләү сүзләрен башлады:

³ – Мөхтәрәм Филикес! Сезнең житәкчелек астында озак вакыт тынычлыкта яшәвәбезне һәм сез кайгыртканга күрә бу халыкның хәле яхшы якка үзгәрүен һәрвакыт һәм һәр жирдә күп рәхмәтләр белән икәрар итәбез, – диде ул. – ⁴ Сезне озак мәшәкәтләмәс өчен, без әйтергә теләгән берничә сүзнә ачык күңел белән тыңлавыгызны үтенәм.

⁵ Бөтен дөнъяда яшәүче яһүдләр арасында фетнә салучы һәм Насара мәһәбенә* башлығы булган бу кешене бердәмлекнең чире дип таптык. ⁶ Ул хәтта Аллаһы Йортын нәжесләргә тырышты. Без аны кулга алдык [һәм үз кануныбыз буенча хөкем итәргә теләдек. ⁷ Эмма гаскәриләр башлығы Луси аны безнең кулдан көч белән йолып алды. ⁸ Аны гаепләүчеләргә сезнең яныгызга килергә кушты.]** Безнең аны нәрсәдә гаепләвебезне сез үзегез аннан сорап белә алырсыз, – диде Тертул.

⁹ Яһүдләр:

– Әйе, шулай, – дип, аның сүзләрен раслап тордылар.

Паул Филикес алдында

¹⁰ Идарәче, сөйләргә мөмкин дип, Паулга ишарә ясады.

– Сезнең бу халыкны күп еллар буга хөкем итүегезне белгәнгә, мин үземне шатланып яклячакмын, – диде Паул. – ¹¹ Аллаһыга табыну өчен Иерусалимга килгәнәмә уника көннән дә артык булмаганлыгын белә аласыз. ¹² Аллаһы Йортында да, гыйбадәтханәләрдә дә, шәһәрдә дә алар минем бер кеше белән дә бәхәсләшүемне яки халык арасында фетнә салуымны күрмәделәр. ¹³ Үзләре миңа хәзер ташлаган гаепләүләрен дә исбат итә алмыйлар. ¹⁴ Эмма сезнең алда шуны икъярар итәм: мин, алар мәһәб дип атаган юлдан барып, аталарым Аллаһысына хезмәт итәм, Муса канунына һәм пәйгамбәрләр тарафыннан язылганнарның барысына ышанам. ¹⁵ Тәкъва кешеләр дә, тәкъва булмаганнар да үледән тереләчәк, дип, алар кебек үк, мин дә Аллаһыга өмет баглыйм. ¹⁶ Шуна күрә мин һәрвакыт Аллаһы алдында һәм кешеләр каршында саф вөждән белән яшәргә тырышам.

¹⁷ Күп еллар үткәннән соң үз халкыма хәер-сәдака бирү өчен һәм корбан китерергә дип Иерусалимга кайттым. ¹⁸ Аллаһы Йортында тазарыну йоласын үтеп, мин шушы эшләргә башкарган вакытта алар миңа тап булдылар. Минем яныма халык та жыелмаган иде, беркемне дә борчымадым да. ¹⁹ Алар Асия өлкәсендә яшәүче берничә яһүд иде. Минне гаепләүчеләк берәр нәрсәләре булса, алар сезнең каршыгызга килеп басарга һәм минне гаепләргә тиешләр иде. ²⁰ Яки, бу кешеләр мин Югары кинәшмә алдында торганда миндә нинди явызлык табулары хакында әйтсеннәр. ²¹ Мин анда булганда: «Минне хәзер үлеләрнең терелүенә ышануым өчен хөкем итәләр», – дип кычкырып әйттем, башка һичнәрсә эшләмәдем, – диде Паул.

* 24:5 *Мәһәб* – дини төркем (русча – секта).

** 24:6-8 Кайбер кулъязмаларда жәяләр эчендәге өлеш тә бар.

²² Раббының юлы хақында яхшы белгән Филикес:

– Сезнең эш турында гаскәриләр башлыгы Луси килгәч карар кылырмын, – дип, тикшерү эшен кичектерде.

²³ Ә йөзбашына, Паулны сак астында тотарга, ләкин аның дусларына аңа хезмәт күрсәтүдә комачауламаска, дигән әмер бирде.

Паул сак астында

²⁴ Берничә көннән соң Филикес үзенең яһүд хатыны Друсила белән килде һәм Паулны чакыртып алды. Ул Паулның Гайсә Мәсихкә иман итү турында сөйләгәннен тыңлады.

²⁵ Паул тәкъвалык, нәфесне тыю һәм булачак хөкем хақында сөйләгәндә Филикес куркуга төште.

– Хәзергә житте, вакыт тапкач сине чакыртырмын, – диде ул. ²⁶ Шуңа күрә аны еш кына чакыртып, Паул белән әңгәмә корып утырды. ²⁷ Әмма ике елдан Филикес урынына Порки Фисте килде. Филикес, яһүдләргә ярарга тырышып, Паулны тоткынлыкта калдырды.

Паул кайсар хөкемен таләп итә

25 ¹ Өлкәгә килеп өч көн торганнан соң Фисте Кайсариядән Иерусалимга китте. ² Баш руханилар һәм яһүдләрнең башлыклары, аның янына килеп, Паулга гаеп ташладылар. ³ Үзләренә мәрхәмәт күрсәтүне сорап, Паулны Иерусалимга чакыртуын үтенделәр. Ә үзләре аны юлда үтерергә сүз куештылар. ⁴ Әмма Фисте Паулның Кайсариядә сак астында калачагын һәм тиздән үзенең шул шәһәргә барачагын әйтте.

⁵ – Шулай итеп, – диде ул, – житәкчеләрегез минем белән барсын һәм, ул кешенең гаебе булса, аның гаебен әйтсен.

⁶ Иерусалимда атна – ун көн булганнан соң, Фисте Кайсариягә кайтты. Икенче көнне ул хөкем итү урынына утырды һәм Паулны алып керергә әмер бирде. ⁷ Паул кергәч, Иерусалимнан килгән яһүдләр аны урап алдылар һәм аңа каршы күп санлы авыр гаеплөләр ташладылар, ләкин ул гаеплөләрне исбат итә алмадылар.

⁸ – Мин яһүдләр канунына да, Аллаһы Йортына да, кайсарга каршы да һичнинди начарлык кылмадым, – диде Паул үзен яклап.

⁹ Фисте, яһүдләргә ярарга теләп, Паулдан:

– Иерусалимга барырга һәм анда, бу гаеплөләрне тикшерү өчен, минем хөкем алдына басарга син ризамы? – дип сорады.

¹⁰ – Мин кайсарның хөкеме урыны алдында торам һәм мин шундый урында хөкем ителергә тиешмен. Сөз үзегез дә яхшы беләсез, мин яһүдләрне бер нәрсә белән дә рәнжетмәдем. ¹¹ Эгәр дә мин нәрсәндер дәрәс эшләмичә үлемгә хөкем ителерлек эш кылганмын икән, үлемнән баш тартмыйм. Ә инде алар мина ташлаган гаепләүләр дәрәс булмаса, беркем дә мине аларның кулына тотып бирә алмый. Кайсарга мөрәжәгать итәргә* телим, – диде Паул.

¹² Фисте, ярдәмчеләре белән кинәшләшкәннән соң:

– Син кайсарга мөрәжәгать итәргә теләдең һәм кайсар янына китәчәксең, – диде.

Паул Әгрип патша алдына китерелә

¹³ Берничә көннән, Фистене тәбрик итү өчен, Әгрип патша белән Берники Кайсариягә килделәр. ¹⁴ Алар анда күп көннәр булганлыктан, Фисте Паулның эшен патшага тыңларга тәкъдим итте:

– Монда Филикес тоткынлыкта калдырган бер кеше бар.

¹⁵ Мин Иерусалимда булганда яһүдләрнең баш руханилары һәм аксакаллары, аны хөкем итүне таләп итеп, шикаять белән килделәр. ¹⁶ Мин аларга римлыларда, гаепләнүченең йөзенә карап гаепләүчеләре һәм гаепләүгә каршы үзен яклау мөмкинлеге булмыйча торып, кешене жәзага тарту гадәте юклыгын әйтеп жавап бирдем. ¹⁷ Алар монда килгәч, мин һич кичектермичә, икенче көнне үк, хөкем итү урынына утырдым һәм ул кешене алып килергә әмер бирдем. ¹⁸ Гаепләүчеләр аңа гаеп ташларга дип сүз алдылар, ләкин мин көткән гаепләүләрнең берсен дә китермәделәр.

¹⁹ Алар үзләренең диннәренә кагылышлы мәсьәләләр турында, Паул тере дип раслаган ниндидер үлгән Гайсә хакында бәхәстә иделәр. ²⁰ Бу мәсьәләне хәл итәргә кыенсынып, мин аңа: «Иерусалимга барырга һәм бу эш буенча шунда хөкем ителергә телесеңме?» – дидем. ²¹ Әмма ул галижәнап карарын сорады һәм сак астында калырга теләде. Шуңа күрә мин аны, кайсар янына жибәрелгәнче, сак астында тотарга куштым, – диде Фисте.

²² Әгрип Фистегә:

– Ул кешене мин дә тыңларга теләр идем, – диде.

– Иртәгә сез аны тыңларсыз, – дип жавап бирде Фисте.

* 25:11 *Кайсарга мөрәжәгать итү* – Хөкемгә тартылган Рим гражданы куллана алган иң югары мөмкинлек – кайсарга мөрәжәгать итү булган.

²³ Икенче көнне Әгрип һәм Берники, хәрби житәкчеләр һәм иң күренекле гражданныр белән бергә, бик купшыланып зур бүлмәгә кәргәч, Фисте әмере буенча Паулны алып килделәр.

²⁴ – Әгрип патша һәм биредә утыручылар! – диде Фисте. – Иерусалимда да, монда да күп яһүдләр менә шушы кешедән зарландылар. Алар: «Ул бүтән яшәргә тиеш түгел», – дип кычкырдылар. ²⁵ Әмма мин, ул үлемгә хөкем ителерлек бернинди эш эшләмәгән, дип таптым һәм, ул үзе галижәнапка мөрәжәгать итәргә теләгәнлектән, мин аны кайсар янына жибәрергә булдым. ²⁶ Ләкин аның хақында кайсарга нәрсә язарга да белмим. Шуңа күрә, тикшергәннән соң язарлык берәр нәрсә булсын иде дип, мин аны сезнең алдыгызга, бигрәк тә, Әгрип патша, сезнең каршыгызга китердем. ²⁷ Чөнки тоткынның нинди эштә гаепләнүен күрсәтмичә аны кайсар янына жибәру, минемчә, уйламыйча эшләнгән эш булачак.

Паул Әгрип патша алдында

26 ¹ Әгрип Паулга:
– Сизә үзәнне яклап сөйләргә рөхсәт ителә, – диде.
Шуннан соң Паул кулын күтәрде һәм үзен яклап сөйли башлады:

² – Әгрип патша! Бүген сезнең алда яһүдләрнең барлык гаеплөләрәннән үземне яклай алуыма мин бәхетле. ³ Сөз яһүдләрнең барлык йолаларын һәм бәхәсле фикерләрен бик яхшы белгәнгә күрә мине түземлек белән тыңлавыгызны үтенәм.

⁴ Яшьтән үк минем ничек гомер иткәнлегемне барлык яһүдләр белә. Үз халкым арасында яшәгәнлегемне һәм Иерусалимдагы тормышымны алар баштан үк беләләр. ⁵ Алар мине күптәннән белә һәм, теләсәләр, минем фарисейләр төркемендә булганлыгым – динебезнең иң таләпчән тәгълиматын тотканлыгым хақында шаһитлек бирә алалар. ⁶ Һәм хәзер мин Аллаһы тарафыннан аталарыбызга бирелгән вәгдәнен үтәүен өмет итүем өчен хөкем алдында торам. ⁷ Безнең уникае кабилә, ул вәгдәнең тормышка ашуына өмет баглап, көне-төне тырышып Аллаһыга хезмәт итә. Әгрип патша, яһүдләр мине шушы өмет өчен гаеплиләр. ⁸ Кешеләр, ни өчен сөз Аллаһының үлеләрне терелтүен ышанмаслык эш дип саныйсыз?

⁹ Дөрәс, мин дә, Насаралы Гайсә исеменә каршы мөмкин булган бөтен нәрсәләргә эшләргә кирәк, дип уйладым. ¹⁰ Һәм Иерусалимда мин шулай эшләдем дә: баш руханилардан вәкаләт алып, Аллаһының күп изгеләрен зинданнарда ташлаттым, башкалар аларны үтергәндә мин ризалыгымны белдерә идем.

¹¹ Гыйбадәтханәдән гыйбадәтханәгә йөрәп, күп тапкырлар мин

аларны жэзаладым һәм Гайсәгә булган иманнарын инкяр иттергә тырыштым. Аларга карата ачуым бик көчле булганлыктан, андыйларны хәтта чит шәһәрләрдә дә эзәрлекләдем.

Паул үзенең Раббыга таба борылуы хақында сөйли

¹² Тагын шундый максат куеп, баш руханилар тапшырган эш буенча һәм аларның вәкаләте белән Дәмәшеккә барганда, ¹³ көн уртасындарак, әй, патша, күктән төшкән бик көчле яктылык күрдем. Кояштан да яктырак ул ут минем һәм юдашларымның тирә ягын яктыртты. ¹⁴ Без барыбыз да жиргә егылдык, һәм мин тавыш ишеттем. Ул тавыш миңа яһүд телендә: «Шаул, Шаул! Ни өчен син Мине эзәрлеклисән? Үгез үз хужасының таягына тибенгән кебек, үзенә зыян китерәсен», – диде. ¹⁵ «Син кем, Әфәнде?» – дип сорадым мин. Ул миңа әйтте: «Мин – син эзәрлекли торган Гайсә. ¹⁶ Тор, аякларыңа бас! Мин сине хезмәтче итеп куяр өчен, хәзер күргәннәренә һәм Минем тарафтан сиңа киләчәктә күрсәтеләчәк әйберләргә сине шаһит итәр өчен сиңа күрендем. ¹⁷ Сине яһүд халкынан да, башка халыклар кулынан да коткарырмын. Мин сине алар янына жиберәм. ¹⁸ Гөнаһлары кичерелсен өчен, Миңа булган иман аркылы изге ителгәннәр арасында урын алсыннар өчен син аларның күзләрен ачарга, аларны караңгылыктан яктылыкка, шайтан хакимиятеннән Аллаһыга таба борырга тиешсең», – диде миңа Раббы.

¹⁹ Шуңа күрә, Әгрип патша, күктән килгән илаһи күренешкә мин буйсындым ²⁰ һәм башта Дәмәшек һәм Иерусалим кешеләренә, аннары бөтен Яһүдия жирендә яшәүчеләргә һәм яһүд булмаган башка халыкларга вәгазләдем. Мин аларны тәүбә итәргә һәм Аллаһыга таба борылырга, тәүбә итүләрен күрсәтә торган лаеклы эшләр кылырга чакырдым. ²¹ Аллаһы Йортында яһүдләр мине менә шуның өчен тотып алдылар һәм үтерергә тырыштылар. ²² Ләкин, Аллаһының ярдәме белән, мин бүгенге көнгә кадәр олысына да, кечесенә дә шаһитлек бирәм. Мин бары тик пәйгамбәрләр һәм Муса, киләчәктә булачак, дип әйткән хәлләр турында гына сөйлим. ²³ Алар Мәсихнең газап чигәргә тиешлеген һәм беренче булып үледән тереләчәген, яһүд халкына һәм башка халыкларга яктылык турындагы хәбәр игълан итәчәген әйткәннәр иде, – диде Паул.

²⁴ Ул шулай дип үзен яклаганда, Фисте аңа:

– Син, Паул, акылыңнан шашкансың! Зур гыйлемлек сине акылдан яздыра, – диде.

²⁵ – Юк, мөхтәрәм Фисте, – диде Паул. – Мин акылдан шашмадым, мин аек акыл белән хакыйкәт сүзләре сөйлим.

²⁶ Патша болар турында белә, һәм мин аның алдында кыюлык белән сөйли алам. Бу эшләр патшаның игътибарынан читтә калмаганлыгына шигем юк, чөнки аларның берсе дә яшерен эшләнмәде.

²⁷ Әгрип патша, пәйгамбәрләргә ышанасызмы? Беләм, ышанасыз, – диде Паул.

²⁸ Әгрип Паулга:

– Син мине шулай тиз генә мәсихче итәргә мөмкин дип уйлайсыңмы? – диде.

²⁹ – Тиз генәме, юкмы, – диде Паул, – сезнең генә түгел, ә бүген мине тынлаучыларның барысының да минем кебек булуларын Аллаһыдан үтенеп сорыйм. Әлбәттә, богаулардан тыш.

³⁰ Шуннан соң патша һәм идарәче, Берники һәм алар белән утыручылар урыннарыннан тордылар ³¹ һәм, читкәрәк китеп:

– Бу кеше үлемгә яки тоткынлыкка хөкөм ителерлек һичнәрсә эшләмәгән, – дип сөйләштеләр.

³² Әгрип Фистегә:

– Кайсарга мөрәжәгать итәргә теләмәгән булса, бу кешенә азат итәргә мөмкин булган булыр иде, – диде.

Паулны Римга эҗибәрәләр

27 ¹Безнең Италиягә баруыбыз турында карар кылынганч, Паулны һәм тагын берничә тоткынны югары патша полкының Юли атлы йөзбашына тапшырдылар. ²Без Асия өлкәсенә бара торган Адрамут шәһәрәннән булган корабка утырдык һәм йөзеп киттек. Безнең белән Тессалуникә шәһәрәндә яшәүче македунияле Аристарх барды. ³Икенче көнне Сидун шәһәрәнә килеп җиттек. Юли, кешелеклелек күрсәтеп, Паулга дуслары янына барырга һәм аларның кайгыртуларыннан файдаланырга рөхсәт итте. ⁴Сидуннан без тагын диңгезгә чыктык һәм, җил каршы булганлыктан, Кипрның җилдән ышык ягына таба йөзеп киттек. ⁵Киликия һәм Памфулия ярлары буйлап диңгезне кичтек һәм Лукия өлкәсендәге Мура шәһәрәнә килеп җиттек. ⁶Мурада йөзбашы, Искәндәрия шәһәрәннән булган Италиягә китәчәк корабны табып, безне шул корабка утыртты. ⁷Без күп көннәр акрын йөздек һәм бик авырлык белән Книд шәһәре турысына килеп җиттек. Көчле җил аркасында бу юнәлештә бару мөмкин булмаганга күрә, Салмуни борынын узып, Критның җилдән ышык ягына юнәлдек. ⁸Авырлык белән яр буйлап йөзеп, Яхшы гаваньнар дигән урынга килдек. Ул урыннан ерак түгел Ласея шәһәре урнашкан иде.

Паул киңәш бирә

⁹ Шактый күп вакыт үтте. Ураза вакыты да үтеп китте һәм, диңгез буенча юлны дәвам итү куркыныч булганлыктан, Паул киңәш бирде:

¹⁰ – Әфәнделәр! Хәзер диңгездә булу йөк һәм кораб өчен генә түгел, ә үзез без өчен дә куркыныч булачагын һәм күп зыян китерәчәген күрәм, – диде ул.

¹¹ Ләкин йөзбашы, Паулның сүзләренә караганда койрык тотучының һәм кораб хужасының сүзләренә күбрәк колак салды. ¹² Гавань кыш үткәргәгә яраклы булмаганлыктан, диңгезчеләрнең күбесе аннан китәргә һәм, мөмкин булса, Критның көньяк-көнбатыш һәм төньяк-көнбатышка караган ягында урнашкан Фойникес гаванена барырга һәм шунда кышларга карар кылдылар.

Кораб давылга элгә

¹³ Көнъяк жиле исә башлагач, алар, инде теләгебезгә ирештек, дип уйлап, якорь күтәрделәр, һәм без Крит яры буйлап йөзеп киттек. ¹⁴ Әмма, күп тә үтмәде, «төнъяк-көнбатыш жиле» дип аталган бик көчле жил купты. ¹⁵ Жил безнең корабны эләктереп алды һәм агызып алып китте. Кораб жилгә каршы тора алмады. ¹⁶ Кәүдә дип аталган кечкенә генә утрауның жилдән ышык ягына килеп чыгып, авырлык белән генә коткару көймәсен урнаштырып куя алдык. ¹⁷ Аны палубага күтәргәннән соң, арканнарны кораб астыннан үткәреп, корабны бәйләп куйдылар. Суртис дип аталган сай жиргә утырудан куркып, жилкәнне төшердек һәм шул хәлдә диңгез буйлап йөзеп йөрдек. ¹⁸ Наман көчле давыл булганлыктан, икенче көнне йөкләрне диңгезгә ташлый башладылар. ¹⁹ Ә өченче көнне, үз куллары белән, диңгезгә кораб жиһазларын ыргыттылар. ²⁰ Күп көннәр кояш та, йолдызлар да күренмәгәч һәм көчле давыл дәвам иткәнлектән, котылуга булган бөтен өмет югалды.

Берегез дә һалак булмассыз

²¹ Корабтагы кешеләр күп көннәр буге бернәрсә ашамадылар. Паул аларга:

– Әфәнделәр! Минем сүзне тыңларга һәм Криттан кузгалмаска кирәк иде. Шулай иткән булсак, бу кыенлыктар да, югалтулар да булмаган булыр иде. ²² Ә хәзер минем сезгә киңәшем шундый: күнелегезне төшермәгез, чөнки сезнең берегез дә һалак булмаячак, корабны гына югалтачаксыз, – диде. –

²³ Мин Аллаһы кешесе һәм Ана хезмәт итәм. Үткән төнне

Аллаһының бер фәрештәсе миңа күренде. ²⁴Ул миңа: «Курык-ма, Паул! Син кайсар алдында булырға тиешсең. Аллаһы Ул – мәрхәмәтле. Ул сиңең белән булган кешеләрнең барысына да тормыш бүләк итә», – диде. ²⁵Менә шуна күрә, әфәнделә, күңелегезне төшермәгез, мин Аллаһыга инанам, Ул миңа әйткәнчә булачак. ²⁶Без ниндидер утрауга килеп чыгачакбыз, – диде Паул.

²⁷Әдрән диңгезендә йөзеп йөргәндә, ундүртенче төннең урталары житкәч, диңгезчеләр коры жиргә якынлашуыбызны сизә башладылар. ²⁸Алар тирәнлекне үлчәделәр – утыз жиде метр чамасы* булды. Күпмедер вакыт үткәч тагын үлчәделәр – егерме жиде метр чамасы иде. ²⁹Ташлы урынга барып элөгүдән куркып, корабның койрык ягыннан дүрт якорь төшерделәр һәм көн тууын теләп дога кылдылар.

³⁰Диңгезчеләр, корабтан качарга теләп, борын яктан якорьлар төшерергә телибез, дигән сылтау белән диңгезгә көймә төшергәч, ³¹Паул йөзбашына һәм гаскәриләргә:

– Алар корабта калмасалар, сез котыла алмаячаксыз, – диде.

³²Шуннан соң гаскәриләр көймә бауларын чабып өзеләр, һәм көймә суга төшеп китте.

³³Көн туар алдыннан, Паул һәм мөһсен ризык ашарга кыстады.

– Сез инде ундүртенче көн көтәсез һәм һичнәрсә ашамыйсыз. ³⁴Шуна күрә ашавыгызны үтенәм: бу сезнең гомерегезне саклап калу өчен зарур. Сезнең бергезнең дә башыннан бер генә бөртек чәче дә төшмәс, – диде ул.

³⁵Шулай дигәч, Паул, икмәкне кулларына алып, Аллаһыга шөкрәна кылды һәм сындырып ашый башлады. ³⁶Шул вакыт барысының да күнелләре күтәрелде һәм алар да ашарга утырдылар. ³⁷Без корабта бөтенесе ике йөз житмеш алты жан идек. ³⁸Ашап туйгач, диңгезчеләр корабны жинеләйтү өчен диңгезгә булган бодайны ташладылар.

Көймә жиимерелә, кешеләр исән кала

³⁹Көн тугач, диңгезчеләр бу жирне танымадылар, ләкин алар анда сөзәк ярлы ниндидер култык күрделәр һәм, булдырып булса, кораб белән шул яр буена килеп туктарга булдылар. ⁴⁰Якорьларны чабып өзеләр, корабның койрыгында урнашкан ишкәкләрне ычкындырдылар һәм алгы жилкәнне жил уңаена көйләделәр. Кораб ярга таба юл алды, ⁴¹ләкин комга килеп

* 27:28 *Утыз жиде метр чамасы* – грек телендә егерме оргуя дип бирелгән. 1 оргуя – 1,8 метр чамасы. Егерме жиде метр чамасы – унбиш оргуя дип бирелгән.

утырды. Корабның борыны кузгатмаслык булып элөгеп калды, ә койрык өлеше дулкын көче белән жимерелә башлады.

⁴² Гаскәриләр, тоткыннарның берәрсе йөзеп китеп качмасын дип, аларны үтерергә ният иттеләр. ⁴³ Эмма йөзбашы, Паулны коткарып калу теләге белән, аларны туктатты һәм башта йөзә белүчеләргә суга сикерергә һәм ярга чыгарга кушты.

⁴⁴ – Калганнарыгыз я такталарга, я кораптагы берәр нәрсәгә тотынып йөзегез, – диде ул.

Шулай итеп барыбыз да котылып жиргә чыктык.

Паул Мальта утравында

28 ¹ Исән-имин ярга чыгып житкәч, утрауның Мальта дип аталуын белдек. ² Утрау кешеләре безгә гадәттән тыш кунакчыл булдылар. Яңгыр ява башлаганга һәм салкын булганга күрә учак яктылар һәм безнең барыбызны да учак янына чакырдылар. ³ Паул үзе жыеп алып килгән бер кочак чыбык-чабыкны учакка салгач, уттан атылып чыккан бер зәһәрле елан аның кулына ябышып калды. ⁴ Утрау кешеләре, аның кулында асылынып торган еланны күреп, бер-берсенә:

– Бу адәм – кеше үтерүче. Дингездән котылса да, гаделлек алиһәсе аны исән калдырмады, – диештеләр.

⁵ Эмма Паул еланны утка селкеп төшерде һәм аз гына да жәрәхәтләнмәде. ⁶ Кешеләр, ул шешенер, яки кинәт егылып үләр, дип көттеләр. Эмма озак көткәннән соң, ана һичнинди зарар булмаганлыгын күреп, фикерләрен үзгәрттеләр:

– Ул – илаһ, – диделәр алар.

⁷ Шул урыннан ерак түгел утрау башлыгы Поплиның хужалыгы урнашкан иде. Ул безне үз йортына чакырды һәм өч көн бие дусларча кунак итте. ⁸ Поплиның атасы бизгәк һәм корсак авыруы белән жәфаланып ята иде. Паул, аның янына кереп, дога кылды һәм, аның өстенә кулларын куеп, аны савыктырды. ⁹ Бу вакыйгадан соң утраудагы башка авырулар да Паул янына килделәр һәм савыктылар. ¹⁰ Утрауда яшәүче кешеләр безгә күп хөрмәт күрсәттеләр, ә китәргә жыенгач, кирәкле әйберләр белән тәэмин иттеләр.

Паул Римга килә

¹¹ Мальта утравында өч ай торганнан соң, шул утрауда кышлаган, күк игезәкләре* сурәте төшерелгән, Искәндәрия шәһәрәннән булган бер корабка утырып, юлга чыктык. ¹² Суракүсәй

* 28:11 *Күк игезәкләре* – греклар мифологиясендә дингезчеләрне саклый торган ике илаһ бар дип уйлаганнар.

шәһәрәнә килеп житкәч, анда өч көн булдык. ¹³ Аннан Ригиун шәһәрәнә килдек. Икенче көнне, көньяк жиле исә башлагач, Ригиуннан киттек һәм ике көндә Поттиулуй шәһәрәнә килеп життек. ¹⁴ Ул шәһәрдә туганнарны очраттык, һәм алар бер атнага үзләре янында калуыбызны үтенделәр.

Шулай итеп без Римга килеп життек. ¹⁵ Андагы туганнар, безнең хакта ишетеп, Аппи майданы һәм Өч кунакханә шәһәрләре янына тикле житеп, безне каршы алырга килгәннәр. Аларны күргәч, Паул Аллаһыга шөкрәна кылды, аның күнеле күтәрелде. ¹⁶ Рим шәһәрәндә Паулга сак астында аерым яшәргә рөхсәт ителде.

Куренекле яһүдләр белән очрашу

¹⁷ Римга килеп өч көн торганнан соң Паул яһүдләрнең башлыкларын жыйды.

– Туганнар! Үз халкыбызга яки аталарыбызның йолаларына каршы һичбер нәрсә эшләмәсәм дә, мин Иерусалимда тоткын булдым һәм римлылар кулына тапшырылдым, – диде ул аларга. – ¹⁸ Алар миннән сорау алганнан соң, үлемгә хөкем итәрлек һичнинди гаебем булмаганга күрә азат итәргә теләгәннәр иде. ¹⁹ Әмма, яһүдләр моңа каршы килгәнлектән, мин кайсарга мөрәжәгать итәргә мәжбүр булдым, ләкин үз халкымны нәрсәдә дә булса гаепләү максаты белән түгел. ²⁰ Шуңа күрә мин сезне очрашып сөйләшәргә чакырдым. Чөнки минем шушы богауларым Исраил баглаган өмет өчен, – диде Паул.

²¹ Ә алар аңа:

– Без Яһүдиядән сиңең хакта хатлар да алмадык, Яһүдиядән килгән туганнардан да беркем сиңең хакта бернәрсә хәбәр итмәде һәм начар сүзләр сөйләмәде. ²² Хәер, без сиңең фикерләреңне үзеңнән ишетәргә теләр идек. Чөнки безгә билгеле булганча, һәркайда бу мәзһәбкә каршы сөйләләр, – диделәр.

²³ Билгеләнгән көнне Паул яшәгән йортка элек килгәннән дә күбрәк кешеләр килде. Ул иртәдән кичкә тикле Аллаһы Патшалыгы хакында аңлатты, Гайсә турында Муса кануныннан һәм пәйгамбәрләр язмаларыннан дәлилләр китереп, аларны инандырырга тырышты. ²⁴ Кайберләре аның сүзләренә инандылар, кайберләре исә ышанмадылар ²⁵ һәм бер-берсе белән килешә алмыйча таралыштылар. Алар киткәнче Паул болай диде:

– Изге Рух сезнең аталарыгызга Ишагыя пәйгамбәр аркылы менә нинди яхшы сүзләр әйткән:

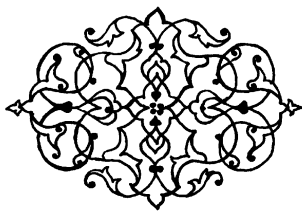
²⁶ «Бу халык янына бар да әйт:
Тынлап-тынлап та, аңламассыз,
Карап-карап та, күрмәссез.

27 Чөнки бу халыкның йөрәген май баскан.
Көчкә генә ишетә колаклар,
Күзләрен дә алар йомганнар.
Әгәр шулай булмаса,
Күзләре белән күрерләр,
Колаклары белән ишетерләр иде.
Йөрәкләре белән аңларлар,
Миңа таба борылырлар
Һәм Мин аларны савыктырыр идем».

28 Шуңа күрә сезгә мәгълүм булсын: яһүд булмаган халыкларга Аллаһының коткаруы турындагы хәбәр жибәрелгән һәм аны алар тыңларлар, – диде Паул.

[29 Ул шулай дигәннән соң, яһүдләр бик нык бәхәсләшә-бәхәсләшә таралыштылар.]*

30 Ә Паул үзе түләп торган йортта ике ел буге яшәде һәм янына килүчеләрнең барысын да кабул итте. 31 Ул кыюлык белән һәм каршылыктарга очрамайча Аллаһы Патшалыгы турында сөйләде һәм Раббы Гайсә Мәсих хакында өйрәтте.

* 28:29 Бу аять иң иске кулъязмаларда юк.

